

370.154

พ 265 ๓

7.3

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดนครศรีธรรมราช

๕๕ พ.ค. 2540

ปริญญานิพนธ์
ของ
สมพร พรหมจรรย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา
มีนาคม 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

34978

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

เรื่อง

สมพร พรหมจรรย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา
มีนาคม 2540

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตัวแปรดังนี้ คือ ตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวแปรด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัว ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2539 จำนวนนักเรียน 830 คน เป็นนักเรียนชาย 424 คน และนักเรียนหญิง 406 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่เกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ การหาความสัมพันธ์สหสัมพันธ์ ของ เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise

ผลการศึกษาปรากฏ ดังนี้

1. ตัวแปรด้านส่วนตัว 2 ตัวแปร ได้แก่ เพศและสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรด้านครอบครัว 2 ตัวแปร ได้แก่ ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน 3 ตัวแปร ได้แก่ บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรียงลำดับจากตัวแปรที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัวผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและเพศของนักเรียน สามารถร่วมกันพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. สมการที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังสมการต่อไปนี้

สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา
โดยใช้คะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.365 + 0.239(X_4) + 0.217(X_2) + 0.1 + 19(X_5) + 0.058(X_7) + 0.070(X_6) + 0.064(X_1)$$

สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

$$Z = 0.292(X_4) + 0.255(X_2) + 0.148(X_5) + 0.092(X_7) + .114(X_6) + 0.081(X_1)$$

ในที่นี้

$\hat{Y}$ แทน สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนโดยใช้คะแนนดิบ

Z แทน สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนโดยใช้คะแนนมาตรฐาน

X_1 แทน เพศ

X_2 แทน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

X_4 แทน สัมพันธภาพในครอบครัว

X_5 แทน บรรยากาศทางการเรียน

X_6 แทน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

X_7 แทน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

VARIABLES RELATED TO MOTIVATION IN LEARNING OF LOWER SECONDARY
SCHOOL STUDENTS IN THE EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXTENTION
SCHOOLS IN CHANGWAT NAKHON SRI THAMMARAT

AN ABSTRACT
BY
SOMPORN PHOMMACHAN

Presented in partial fulfillment of the requirements for The
Master of Education degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University
March 1997

The purpose of this research was to investigate variables related to motivation in learning of Lower Secondary School students in educational opportunity extension in Changwat Nakhon Sri Thammarat School and to determine if the variables of personal data, i.e., socioeconomic status and the family relationships and the academic environment, i.e., classroom atmosphere, peer relationships and teacher-student relationships have a significant impact upon their motivation in learning. The subjects were 830 students, i.e., 424 males and 406 females, of the lower secondary school student in the educational opportunity extension school in Changwat Nakhon Sri Thammarat year 1996 were drawn by stratified random sampling from the population. The research instrument was the variables related to students' motivation in learning questionnaire. The data were analyzed by the stepwise multiple regression analysis.

The results were as follows :

1. Statistically significant positive relationships were found between the lower secondary school students' motivation in learning and the variable of their personal data, i.e., student' gender and students' academic achievement at .01 level. In addition, significant positive relationships were found between the student' motivation in learning and two variable of their family environment variables, i.e., socioeconomic status and the family relationships at .01 level as well. Besides, significant positive relationships were found between students' motivation in learning and the academic environment variables, i.e., classroom atmosphere, peer relationships and teacher student relationships at .01 level .

2. The lower secondary school students' motivation in learning could be significantly predicted from respectively by the following variables, i.e., the students' family relationships, students' academic achievement, classroom atmosphere, peer relationships, teacher student relationships and students' gender at .01 level.

3. The following equations proved to be significantly predictors of the lower secondary school students' motivation in learning at .01 level, i.e.,

$$\hat{Y} = 1.365 + 0.239 (X_4) + 0.217 (X_2) + 0.119 (X_5) + 0.058(X_7) + 0.0070 (X_6) + 0.064 (X_1)$$

$$Z = 0.292 (X_4) + 0.255 (X_2) + 0.148 (X_5) + 0.092 (X_7) + 0.114 (X_6) + 0.081 (X_1)$$

That is

$\hat{Y}$ means Predicted Equation to Motivation to learning of Raw Score

Z means Predicted Equation to Motivation to learning of Standard Score

X_1 means Students' gender

X_2 means Academic Achievement

X_4 means Family Relationships

X_5 means Classroom Atmosphere

X_6 means Teacher - Student Relationships

X_7 means Peer Relationships

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรปริญญาศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
จิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(รศ. กมลรัตน์ กรีทอง)

.....กรรมการ
(อาจารย์ทัศนีย์ ทองภักดี)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(รศ.กมลรัตน์ กรีทอง)

.....กรรมการ
(อาจารย์ทัศนีย์ ทองภักดี)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.พรหมธิดา แฉวนกันตเรือ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาบัตรฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร. ศิริวิภา ขูลสุวรรณ)

วันที่ 4 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2540

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์กมลรัตน์ กรีทอง อาจารย์ทัศน ทองภักดี ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนวคิดและข้อเสนอแนะตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา และอาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ อาจารย์สุทธิชัย เดชสุวรรณนิธิ อาจารย์อำนาจ พรหมจรรย์ และเด็กชายพีระวัฒน์ พรหมจรรย์ ที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง และขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของ บิดา มารดา และน้อง ๆ ที่ให้การสนับสนุนทั้งกำลังใจและกำลังใจทรัพย์ และขอขอบพระคุณ อาจารย์ที่อยู่เบื้องหลังแห่งการวางรากฐานการศึกษา ของผู้วิจัย จนประสบผลสำเร็จในการศึกษาระดับนี้

สมพร พรหมจรรย์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
คำนำ.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	6
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	6
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	11
แรงจูงใจ	12
ความหมายของแรงจูงใจ	12
ความสำคัญของแรงจูงใจ	12
ลักษณะของแรงจูงใจ	13
ประโยชน์ของแรงจูงใจ	15
ทฤษฎีของแรงจูงใจ	15
แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการศึกษา	17
การสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน	18
แรงจูงใจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	19
บทบาทของครูเกี่ยวกับการส่งเสริมแรงจูงใจ ของนักเรียน	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใน การเรียน	22
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	25
ความเป็นมาของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา	25
สาระสำคัญของมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการขยายโอกาส	
ทางการศึกษา	26
แนวคิดในการขยายโอกาสทางการศึกษา	30
ความเป็นมา รูปแบบและวิธีการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน	33

แนวปฏิบัติในการคัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการขยายโอกาส	
ทางการศึกษา	36
แนวทางการปฏิบัติในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	37
โครงสร้างหลักสูตร	39
ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานขยายโอกาส	
ทางการศึกษา	40
ปัญหาอุปสรรค	41
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา.....	44
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	54
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง	54
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	56
วิธีสร้างเครื่องมือ และคุณภาพเครื่องมือ	56
วิธีดำเนินการรวบรวม	65
การวิเคราะห์ข้อมูล	66
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้า	68
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ และแปลผล	68
การวิเคราะห์ข้อมูล	69
การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า	69
ตอนที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น	69
ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร	70
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อ	
ค้นคว้าหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจ	
ในการเรียนของนักเรียน	71

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถ พยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน	72
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
บทย่อ	75
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	75
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	75
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	75
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	75
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	76
การวิเคราะห์ข้อมูล	76
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	77
อภิปรายผล	78
ข้อเสนอแนะ	81
บรรณานุกรม	82
ภาคผนวก	91
ภาคผนวก ก	92
ภาคผนวก ข	108
ประวัติย่อของผู้วิจัย	112

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1. จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเพศ	55
2. จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนก ตามตัวแปร เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และฐานะเศรษฐกิจ ของครอบครัว	70
3. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร แรงจูงใจใน การเรียนรู้ สัมพันธภาพในครอบครัว บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน กับเพื่อน	71
4. ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนรู้ ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับเพื่อน	72
5. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้แรงจูงใจในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นเกณฑ์ โดยใช้วิธีการ วิเคราะห์ แบบ Stepwise	72
6. ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ต่อแรงจูงในการเรียนของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ Stepwise.....	73

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

คนไทยทุกคนนี้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่มากขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และมีส่วนร่วมอย่างเต็มภาคภูมิในกระบวนการพัฒนาประเทศ [เด็กไทยทุกคนจะได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านสุขภาพตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา) ได้รับสารอาหารครบถ้วนตั้งแต่ปฐมวัยรวมทั้งได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี] (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2539 : ค)

จากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้ระบุเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อขยายและยกระดับความรู้พื้นฐานของประชาชนทั้งมวลให้กว้างขวาง และสูงขึ้นถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน พัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคล ชุมชนและประเทศ ให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ให้การศึกษาไทยสร้างศักยภาพของประเทศในการพึ่งพาตนเองและสร้างความก้าวหน้า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2539 : 56-57)

แผนงานหลัก เพื่อการพัฒนาการศึกษาการยกระดับการศึกษาพื้นฐานของปวงชน บัญญัติสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชากรไทย คือ การศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของปวงชนชาวไทย ให้เป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ สำหรับประเทศไทย การศึกษาของประชากรโดยรวมยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือในปี 2533 คนไทยที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไปไม่มีการศึกษาในระบบโรงเรียนเฉลี่ยเพียง 3.8 ปี ในขณะที่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีค่าเฉลี่ย 4.4 ปี ทั่วโลกมีค่าเฉลี่ย 5.0 ปี และจากการสำรวจกำลังแรงงานปี 2536 พบว่ากำลังแรงงานประมาณร้อยละ 80 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 59-60)

แนวทางขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวระบบโรงเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยรัฐลงทุนจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นแบบให้เปล่าและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาโดยรัฐอุดหนุนค่าใช้จ่ายต่อหัวในอัตราเดียวกับการศึกษาของรัฐในรูปแบบที่เหมาะสม ให้ประโยชน์ถึงตัวเด็กมากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2539 : 62) ในปี 2533 กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวดำเนินงานการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อคณะรัฐมนตรี ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อ 22 พฤษภาคม 2533 ได้มีมติอนุมัติให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษา ให้สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินงาน โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ (โดยไม่บังคับ)

กล่าวคือ ในทางปฏิบัติเปิดโรงเรียนประถมศึกษา สนับสนุนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตชนบทที่ไม่มีโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดอื่น ๆ ทำการสอน และให้เปิดสอนโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนโดยรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2538 : 2)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดหลักเกณฑ์การเปิดโรงเรียนประถมศึกษา ทำการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ให้ปฏิบัติดังนี้

1. เปิดโรงเรียนในชนบทห่างไกลจากโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 กิโลเมตร

2. ประชากรในเขตชุมชน มีความต้องการการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และเป็นผู้ให้การสนับสนุน

3. โรงเรียนมีความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ พัสตุครุภัณฑ์ เพื่อ การเรียนการสอน

4. ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนมีความพร้อม ตั้งใจเสียสละ

5. ผ่านการพิจารณาเห็นชอบของคณะกรรมการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมระดับจังหวัด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2538 : 3)

[สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้กับนักเรียนที่ด้อยโอกาสในชนบทห่างไกลได้เรียนต่อในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ขึ้นพื้นฐานจำนวน 4,322 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 350,400 คน (คิดเป็นร้อยละ 17.27 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทุกสังกัด และในจำนวนนี้ปรากฏว่าสามารถบริการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนในสังกัดได้เรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขึ้นพื้นฐานได้ร้อยละ 24.30 ด้านคุณภาพ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการเรียนในระดับดี(2.50 ขึ้นไป) ร้อยละ 42.65 ระดับพอใช้(1.50-2.49) ร้อยละ 50.28 และระดับอ่อน (1.00- 1.49) ร้อยละ 7.09 และมีความคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรกำหนดมากกว่า ร้อยละ 95 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2539:17) จากข้อมูลดังกล่าว น่าจะเป็นดัชนีชี้ให้เห็นว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่ด้อยโอกาสมีแรงจูงใจในการเรียน จึงทำให้มีผลการเรียนดีดังกล่าวข้างต้น]

นอกจากนี้ แมคเคลแลนด์ (McClelland. 1953 : 110-111) กล่าวว่า แรงจูงใจที่สำคัญยิ่งและควรปลูกฝังให้เกิดแก่พลเมือง คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผลจากการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะทำให้ประเทศประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว และได้เสนอแนะไว้ 3 ประการสำหรับ นโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่ ต้องพยายามให้บุคคลลดความยึดมั่นในชนบทธรรมเนียมประเพณี หันมาเอาใจใส่รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น พยายาม

ทำให้บุคคลต้องการความสำเร็จสูงขึ้น และต้องพยายามใช้บุคคลที่มีความต้องการความสำเร็จให้เกิดประโยชน์มากที่สุด [แมคเคลแลนด์ ให้ความสนใจเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งตามทักษะของเขา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่กำหนดไว้ ตั้งใจไว้ก่อนที่จะประสบความสำเร็จ] โดยยึดมาตรฐานสากลอันดีเลิศเป็นเกณฑ์ สอดคล้องกับ เจียรนีย์ ทรงชัยกุล และ ประดิษฐ์ อุprmัย (2532 : 436) ที่กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เปรียบเสมือนเป็นพลังผลักดันให้บุคคลก้าวไปข้างหน้า และพัฒนานตนเองอยู่เสมอ เพื่อความเป็นเลิศในสิ่งที่ทำ ดังนั้น บุคคลใดที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จึงมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จ และด้วยมาตรฐานที่ดีเยี่ยมมากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ และผู้ที่ไร้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

นอกจากแรงจูงใจในการเรียนจะเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งจะช่วยให้ประเทศเจริญก้าวหน้าแล้ว ยังเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จทางการเรียน เพราะในด้านการศึกษานั้น แรงจูงใจในการเรียนเป็นองค์ประกอบที่จะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ดังที่ บรูเนอร์ (Bruner, 1961 : 195) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปริมาณแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแต่ละบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญ และจากการศึกษาของ บุญชม ศรีสะอาด (2524 : 180-182) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การที่นักเรียนแต่ละคนมีความตั้งใจในการเรียนไม่เหมือนกัน สาเหตุหนึ่งมาจากนักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน นั่นเองซึ่งนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะตั้งใจเรียนและประสบผลสำเร็จทางการเรียน ตรงกันข้ามกับนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ จะขาดความสนใจ ไม่ตั้งใจเรียน และจะประสบความล้มเหลวในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฮิลเดเรธ (Hildreth, 1966 : 422) ที่พบว่า เด็ก ฉลาดที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนนั้น มีสาเหตุเนื่องมาจากมีนิสัยในการเรียนไม่ดี ขาด ความสนใจในการเรียนและมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำซึ่งสอดคล้องกับ บราวน์ (Brown, 1969 : 3411-A) ที่พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ เคสเดนโบม (Kestenbaum, 1969 : 214) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักประสบความสำเร็จทางการเรียน และเมื่อ เวนด์ท (Wendt, 1955 : 325) ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความพยายามและสมรรถนะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะคงรักษาสมรรถนะในการทำงานที่ดีเยี่ยมของตนไว้เสมอแม้ว่าจะปราศจากการควบคุมบังคับจากผู้อื่นหรือนอกเหนือจากเวลาที่กำหนดให้ทำงาน และนักเรียนกลุ่มนี้ยังแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนด้วยว่ามีความมุ่งมั่นและพากเพียรต่องานที่ได้รับมอบหมายจากการที่ผู้วิจัยกล่าวถึงการศึกษาของ เวนด์ท ซึ่งทำการศึกษากับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเรียน

กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝัง ส่งเสริมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจในการเรียนสูงก่อนจะเข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

(จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสจำนวน 40 คน เป็นอาจารย์ผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 15 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 10 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 15 คน ผลการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนมีปัญหาทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ครอบครัวมีฐานะยากจนไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การเรียน และอาจารย์ผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 35 คน ให้สัมภาษณ์พบว่านักเรียนมีปัญหาทางการเรียนที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยในการเรียน ได้แก่ ไม่ตั้งใจเรียนเวลาครูสอน เช่น คุยกับเพื่อน หยอกล้อเพื่อน ไม่รับผิดชอบด้านการเรียน เช่น ลืมอุปกรณ์การเรียน ไม่ทำการบ้าน ส่งงานไม่ตรงตามเวลาที่ครูกำหนด และไม่เห็นความสำคัญของการเรียนต่อใน ระดับสูงขึ้น เนื่องจากต้องออกไปช่วยงานบิดามารดา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สำรวจความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวนนักเรียน 235 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 97 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 94 คน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 94 คน โดยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามปลายเปิดจำนวน 2 ข้อ ข้อแรกใช้คำถามว่า นักเรียนรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับการเรียน คำตอบที่นักเรียนตอบคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รู้สึกท้อแท้ร้อยละ 61.82 ง่วงนอนร้อยละ 72.03 เฉื่อยชาไม่กระตือรือร้นร้อยละ 74.38 ไม่มีความพยายามร้อยละ 67.75 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รู้สึกท้อแท้ร้อยละ 22.34 ง่วงนอน ร้อยละ 20.15 เฉื่อยชาไม่กระตือรือร้นร้อยละ 22.36 ไม่มีความพยายาม ร้อยละ 18.47 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รู้สึกท้อแท้ร้อยละ 21.34 ง่วงนอนร้อยละ 24.07 เฉื่อยชาไม่กระตือรือร้นร้อยละ 23.38 ไม่มีความพยายามร้อยละ 26.14 และข้อสองใช้คำถามว่า มีอุปสรรคอะไรบ้างที่ทำให้นักเรียนไม่สามารถเรียนได้ตามที่ตนเองปรารถนา คำตอบที่นักเรียนตอบ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขี้เกียจอ่านหนังสือ และไม่ทำการบ้านร้อยละ 24.92 ไม่ตั้งใจเรียนเวลาครูสอนร้อยละ 19.83 เวลาไม่เข้าใจ หรือมีข้อสงสัย ไม่กล้าถามครูร้อยละ 17.84 ไม่เตรียมตัวให้พร้อมในการอ่านหนังสือเมื่อถึงเวลาสอบร้อยละ 21.23 ขอบลอการบ้านเพื่อนร้อยละ 19.65 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ขี้เกียจอ่านหนังสือและไม่ทำการบ้านร้อยละ 23.27 ไม่ตั้งใจเรียนเวลาครูสอนร้อยละ 17.74 เวลาไม่เข้าใจหรือมีข้อสงสัยไม่กล้าถามครูร้อยละ 15.32 ไม่เตรียมตัวให้พร้อมในการอ่านหนังสือเมื่อถึงเวลาสอบร้อยละ 15.50

ชอบลอกการบ้านเพื่อนร้อยละ 16.27 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เกียจอ่านหนังสือ และไม่ทำการบ้านร้อยละ 15.19 ไม่ตั้งใจเรียนเวลาครูสอนร้อยละ 18.71 เวลาไม่เข้าใจหรือมีข้อสงสัยไม่กล้าถามครูร้อยละ 14.97 ไม่เตรียมตัวให้พร้อมในการอ่านหนังสือเมื่อถึงเวลาสอบ ร้อยละ 15.37 ชอบลอกการบ้านเพื่อน ร้อยละ 14.73

จากการสำรวจเบื้องต้นนี้สรุปได้ว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะพฤติกรรมที่มีแรงจูงใจในการเรียนต่ำ คือ มีลักษณะพฤติกรรมที่ไม่ตั้งใจในขณะที่ครูสอน ไม่รับผิดชอบด้านการเรียน ไม่เตรียมตัวให้พร้อมในการอ่าน หนังสือเมื่อถึงเวลาสอบ ไม่เห็นความสำคัญของการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นนักเรียนมีความรู้สึกท้อแท้ ว่างนอน เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น ไม่มีความพยายามขี้อายอ่านหนังสือ และไม่ทำการบ้าน ชอบลอกการบ้านเพื่อน เวลาไม่เข้าใจหรือมีข้อสงสัย ไม่กล้าถามครู ที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดารณี วงษ์อยู่น้อย (2525 : 73 - 74) ซึ่งศึกษาพบว่าคุณลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำมีลักษณะดังนี้ มักผัดวันประกันพรุ่ง ขาดระบบในการทำงาน ชอบทำตามคำสั่งของผู้อื่น ทำงานไม่ค่อยเสร็จตามกำหนดเวลา ขาดความตั้งใจในการทำงาน ไม่คาดหวังจากผลสำเร็จในการทำงาน ชอบขอรับความช่วยเหลือจากเพื่อนหรือบุคคลอื่น

แมคเคลแลนด์ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ.2525 : 134-135 ; อ้างอิงมาจาก McClelland.1961) กล่าวว่า ลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีพฤติกรรมที่กล้าเสี่ยง ตัดสินใจเด็ดเดี่ยว กระตือรือร้น รับผิดชอบต่อตนเองทะเยอทะยาน รู้จักวางแผนและมีเอกลักษณ์เฉพาะตน เฮิร์แมนส์ (Hermans. 1970 : 354-355) ได้สรุปลักษณะเด่นของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ดังต่อไปนี้คือ มีความทะเยอทะยาน มีความเพียรพยายามไปสู่สถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้น มีความคาดหวังในระดับสูง มีความอดทนในการทำงานที่ยาก ๆ ได้เป็นเวลานาน ตระหนักถึงความสำคัญของเวลาที่ล่วงเลยไปทุกขณะ คำนึงถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต ต้องการงานเพื่อเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น มีความมุ่งมั่นและตั้งใจทำงานที่รับผิดชอบอยู่จนกว่าจะแล้วเสร็จ

จากคุณลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจในการเรียนสูง สรุปได้ว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจในการเรียนสูงควรมีลักษณะดังต่อไปนี้ มีความทะเยอทะยานทางการเรียน มีการฝึกตนเองทางการเรียน กระตือรือร้นทางการเรียน มีความรับผิดชอบต่อตนเองทางการเรียน และมีการวางแผนงานทางการเรียน

(จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยคิดว่าแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนน่าจะเป็นผลมาจากคุณลักษณะของผู้เรียน คุณภาพของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ความสามารถติดตัวมาแต่กำเนิด และรวมถึงภูมิหลังของครอบครัวนักเรียน น่าจะส่งผลต่อแรงจูงใจทางการเรียน)

[ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า มีตัวแปรใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมา [เพื่อจะนำไปใช้เป็นแนวทางให้นักเรียนปรับปรุงตนเองด้านการเรียน และจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายแนะแนวที่จะได้ให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาพจิตดี มีคุณภาพ เป็นกำลังที่ดีของชาติต่อไป]

✓ ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน กับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน
- > 2. เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของ นักเรียน
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน จากตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

✓ สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน
2. ตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน ได้

✓ ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางให้นักเรียนได้ปรับปรุง ตนเองด้านการเรียน และจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง เพื่อเป็นแนวทางในการปลูกฝังส่งเสริมให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจในการเรียนสูง ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จทางการเรียนมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2539 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 12,413 คน เป็นนักเรียนชาย 6,268 คน เป็นนักเรียนหญิง 6,145 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีการศึกษา 2539 ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 830 คน เป็นนักเรียนชาย 424 คน เป็นนักเรียนหญิง 406 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากร โดยมีความเชื่อถือได้ร้อยละ 95

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่

3.1.1 เพศ

3.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2 ตัวแปรด้านครอบครัว ได้แก่

3.2.1ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว

3.2.2 สัมพันธภาพในครอบครัว

3.3 ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่

3.3.1 บรรยากาศการเรียนการสอน

3.3.2 สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

3.3.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

3.4 แรงจูงใจในการเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียน หมายถึง สิ่งที่มีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ตัวแปรด้านส่วนตัว หมายถึง ลักษณะเฉพาะของนักเรียนและสภาพโดยทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ เพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 เพศ หมายถึง เพศหญิง และเพศชายของนักเรียน

1.1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียน ซึ่งวัดจากผลการเรียนเฉลี่ยทุกรายวิชาของการวัดผลกลางภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2539 แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ระดับผลการเรียนที่สูงกว่า 70-100 คะแนน

1.1.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง หมายถึง ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 50-70 คะแนน

1.1.2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ หมายถึง ระดับผลการเรียนที่ต่ำกว่า 50 คะแนน

1.2 ตัวแปรด้านครอบครัว หมายถึง สภาพการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ปกครองและนักเรียน ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับผู้ปกครอง ได้แก่ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง รายได้ของบิดามารดาที่ได้รับรวมกันเป็นรายเดือน แบ่งเป็น 3 ระดับ (สำนักงาน สถิติแห่งชาติ.2535).

1.2.1.1 ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวสูง หมายถึง ครอบครัวมีรายได้สูงกว่า 10,000 บาท ขึ้นไป

1.2.1.2 ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง หมายถึง ครอบครัวมีรายได้ตั้งแต่ 5,000 - 10,000 บาท

1.2.1.3 ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ หมายถึง ครอบครัวมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท.

1.2.2 สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อบุตรด้านการเรียน และพฤติกรรมที่บุตรปฏิบัติต่อบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ด้านการเรียน แบ่งได้ดังนี้

1.2.2.1 พฤติกรรมที่บิดามารดา หรือ ผู้ปกครองปฏิบัติต่อบุตรด้านการเรียน ได้แก่ การเอาใจใส่ต่อการเรียนของบุตร ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมทางการเรียน

ที่โรงเรียนจัดขึ้น ไว้วางใจในการทำกิจกรรมของบุตรกับเพื่อน ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการเรียนการให้กำลังใจของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง เพื่อกระตุ้นให้บุตรประสบความสำเร็จทางการเรียน ให้ความรักความห่วงใยใกล้ชิดต่อบุตร และความคาดหวังของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ในด้านการเรียนของบุตร โดยบิดามารดา หรือผู้ปกครอง พยายามส่งเสริม สนับสนุน คัดหวังในมาตรฐานการเรียนแก่บุตร เพื่อต้องการ ให้บุตรประสบความสำเร็จในการเรียนตามที่ บิดามารดา หรือผู้ปกครองมุ่งหวังจัดไว้

1.2.2.2 พฤติกรรมที่บุตรปฏิบัติต่อบิดามารดา หรือผู้ปกครองด้านการเรียน ได้แก่ การขอคำแนะนำและซักถามเมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการเรียน การขอให้บิดามารดา หรือผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น การแสดงความรักและเคารพของบุตรที่มีต่อบิดามารดา หรือผู้ปกครอง การเชื่อฟัง ไม่ทำให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองเสียใจ

1.3 ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนหมายถึง สภาพการณ์ทางการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนที่มีผลต่อนักเรียน ได้แก่ บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 บรรยากาศทางการเรียน ได้แก่

1.3.1.1 วิธีการสอนของครู ได้แก่ วิธีการสอนที่ทำให้การเรียนน่าสนใจ ความตั้งใจในการสอน การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและซักถาม การใช้สื่อประกอบการสอนของครู และสอน ครอบคลุมเนื้อหาวิชาตามสังเขปวิชา

1.3.1.2 สถานที่เรียน ได้แก่ การถ่ายเทอากาศภายในห้องเรียน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในห้องเรียน ขนาดของห้องเรียนเมื่อเทียบกับปริมาณของนักเรียน บริเวณห้องเรียนปราศจากสิ่งรบกวนต่าง ๆ ดังนี้ เสียง กลิ่น

1.3.1.3 สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน ได้แก่ ปริมาณของสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนเมื่อเทียบกับจำนวนครูผู้สอนและนักเรียน ความทันสมัย คุณภาพการใช้งาน

1.3.2 สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ ความสนใจนักเรียนของครู ความสัมพันธ์ที่ดีทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเป็นกันเอง การสร้างบรรยากาศแห่งความอบอุ่น

✕ 1.3.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันด้านการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาส่งกัน และกันด้านการเรียน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทางการเรียน ความห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในกลุ่มเพื่อนเพื่อให้เกิดความสำเร็จด้านการเรียน

2. แรงจูงใจในการเรียน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความทะเยอทะยานทางการเรียน ได้แก่ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มุ่งมั่นในสิ่งที่ต้องการให้ได้ มีความคาดหวังอย่างสูงที่จะประสบความสำเร็จทางการเรียน

2.2 การพึ่งตนเองทางการเรียน ได้แก่ ค้นคว้าบทเรียนเพิ่มเติมด้วยตนเอง ทบทวนตำราด้วยตนเองอยู่เสมอ ทำงานหรือการบ้านที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเองโดยไม่ลอกคนอื่นหรือให้คนอื่นทำให้

2.3 ความกระตือรือร้นทางการเรียน ได้แก่ ตั้งใจเรียน ถ้ามารู้เมื่อมีข้อสงสัยทางการเรียน ทำงานทันทีเมื่อได้รับมอบหมาย ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง สนใจในสิ่งที่ศึกษาอยู่ สนุกในการเรียนและสามารถทำงานให้เสร็จในเวลาอันสั้น ตามเวลาที่กำหนด โดยไม่ต้องมีผู้อื่นคอยบอกให้ทำ ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองในการเรียนอย่างเคร่งครัด กล้ารับผิดชอบในผลงานของตนเอง แม้ถูกรบกวนในขณะที่ทำงานก็สามารถทำงานนั้นให้สำเร็จได้

2.4 การวางแผนทางการเรียน ได้แก่ การวางแผนเป้าหมายในชีวิต การเตรียมอุปกรณ์การเรียนให้พร้อมก่อนเรียน การวางแผนการทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีระบบโดยไม่ทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. แรงจูงใจ

- 1.1 ความหมายของแรงจูงใจ
- 1.2 ความสำคัญของแรงจูงใจ
- 1.3 ลักษณะของแรงจูงใจ
- 1.4 ประโยชน์ของแรงจูงใจ
- 1.5 ทฤษฎีของแรงจูงใจ
- 1.6 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการศึกษา
- 1.7 การสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน
- 1.8 แรงจูงใจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 1.9 บทบาทของครูเกี่ยวกับการส่งเสริมแรงจูงใจของนักเรียน
- 1.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียน

2. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

- 2.1 ความเป็นมาของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
- 2.2 สารสำคัญของมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการขยายโอกาสทางการศึกษา
- 2.3 แนวคิดในการขยายโอกาสทางการศึกษา
- 2.4 ความเป็นมา รูปแบบและวิธีการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.5 แนวปฏิบัติ ในการคัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
- 2.6 แนวทางการปฏิบัติในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
- 2.7 โครงสร้างหลักสูตร
- 2.8 ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานขยายโอกาสทางการศึกษา
- 2.9 ปัญหาอุปสรรค
- 2.10 หน่วยงานที่รับผิดชอบ
- 2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1. แรงจูงใจ

1.1 ความหมายของแรงจูงใจ

กู๊ด (Good.1973:375) ได้กล่าวว่าแรงจูงใจหมายถึง การที่บุคคลหนึ่งพยายามกระทำการให้อีกบุคคลหนึ่งหรือหลาย ๆ คนมีความเห็นคล้อยตามกับตน

แรงจูงใจเป็นสภาวะที่เกิดขึ้นในบุคคลเพื่อควบคุมพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย (ชม ภูมิภาค 2516:54)

แรงจูงใจ หมายถึง การกระตุ้น หรือล่อให้เกิดพฤติกรรมเรียนรู้ขึ้นด้วยสิ่งเร้าใดสิ่งเร้าหนึ่ง (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2528:227)

คิตต์ (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์.2533;102;อ้างอิงมาจาก Kidd.1973:101)กล่าวว่า แรงจูงใจ (Motivation)มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า“Movere”ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “to move” มีความหมายว่า “เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือชักนำให้บุคคลเกิดการกระทำหรือปฏิบัติการ”

โลเวล (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์.2533;อ้างอิงมาจาก Lovell.1980:109)กล่าวว่า แรงจูงใจ เป็นกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความมานะพยายามเพื่อสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จได้

ปฐม นิคมานนท์ (2524:27)กล่าวว่า แรงจูงใจ“เป็นสภาวะหรือสภาพของอารมณ์ของบุคคลที่พร้อมจะแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง และมุ่งไปสู่เป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง”

สรุปได้ว่า แรงจูงใจ เป็นแรงกระตุ้น ให้บุคคลแสดงพฤติกรรมตามที่ตนเองปรารถนา และสนใจ ดังนั้นการเรียนของนักเรียนถ้ามีแรงจูงใจในการเรียนก็จะส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดีขึ้น เพราะการตั้งใจเรียนและการใช้เวลาว่างในการศึกษาเล่าเรียนล้วนเป็นผลสะท้อนมาจากแรงจูงใจของผู้เรียน

1.2 ความสำคัญของแรงจูงใจ

สุชา จันทรโสม และสุรางค์ จันทรโสม (2518 : 71-72) กล่าวว่าแรงจูงใจเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดพลังที่จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดการที่จะกระทำหรือไม่กระทำการหนึ่งสิ่งใด และทำให้เกิดความพร้อมในการเรียนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้แรงจูงใจยังทำให้บุคคลหรือผู้เรียนสามารถไปสู่จุดหมายปลายทางที่พวกเขาคาดหวังไว้

ชัยนาถ นาคบุปผา (2529 : 54956) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแรงจูงใจว่าเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนและการทำงานของบุคคลเป็นอย่างมาก หากผู้เรียนหรือผู้ทำงานได้รับแรงจูงใจในระดับสูง ย่อมทำให้พวกเขาตั้งใจเรียน หรือตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถโดยไม่ย่อท้อ

สำหรับแรงจูงใจด้านการศึกษา นั้นเป็นการตัดสินใจที่สลับซับซ้อน เนื่องจากต้องลงทุนทั้งด้านค่าใช้จ่ายและด้านเวลา นอกจากนี้การตัดสินใจเข้าศึกษาอย่างใดอย่างหนึ่ง จะรวม

ถึงการยอมรับเงื่อนไขข้อตกลง และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ด้วยบางอย่างมีความเข้มงวดมาก และบางอย่างก็ส่งผลกระทบไปยังกิจกรรมอื่นๆของชีวิตด้วย ไม่ว่าชีวิตในครอบครัวหรือการทำงาน รวมทั้งเวลาสำหรับสนุกสนาน เพลิดเพลิน การที่บุคคลจะเข้าร่วมกิจกรรมใดด้วยความเต็มใจนั้น เขาคาดหวังว่าเขาจะได้รับสิ่งที่พึงพอใจและคุ้มค่า การศึกษาเรื่องของแรงจูงใจจึงมีความสำคัญสำหรับการจัดกระบวนการเรียนการสอน

➤ 1.3 ลักษณะของแรงจูงใจ

ฮิลการ์ด (Hilgard.1962:321-322) แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. แรงจูงใจทางร่างกาย (Physiological Motive) เป็นแรงจูงใจ ที่เนื่องมาจากความต้องการทางร่างกายเช่น ความหิว ความกระหาย การพักผ่อน ความต้องการทางเพศ เป็นต้น

ข. แรงจูงใจทางสังคม (Social Motive) เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายหลังจากแรงจูงใจทางชีววิทยาซึ่งเกิดโดยการเรียนรู้จากสังคม

มอร์แกน(Morgan.1966:281)แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ ๆ คือ

ก. ความต้องการผูกพันกับผู้อื่น (Affiliation Needs) เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงจำเป็นต้องอยู่รวมกันกับผู้อื่นเอกเหนือจากพ่อ แม่ พี่น้อง ความผูกพันกันนั้นทำให้เกิดความพึงพอใจและสบายใจในการที่จะอยู่ร่วมกัน หรือทำงานเกี่ยวข้องกันเพื่อสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ

ข. ความต้องการฐานะ (Status Needs) ในกลุ่มชนที่อาศัยอยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมาก การแบ่งแยกระดับชั้นจะเกิดขึ้นเสมอ คนส่วนมากจึงพยายามจะสร้างฐานะของตนเองให้ทัดเทียมหรือดีกว่าคนอื่น ๆ ในสังคมเดียวกัน ซึ่งมีได้หลายรูปแบบ เช่น อยากได้ตำแหน่ง (Rank) อยากได้เกียรติยศและอำนาจ (Prestige and Power)

ฮิลการ์ด (Hilgard.1962:186-187)แบ่งแรงจูงใจของมนุษย์ออกเป็น 5 ชั้น ดังนี้คือ

ก. ความต้องการทางร่างกาย ได้แก่ ความหิว ความกระหายความต้องการทางเพศ การขับถ่าย ฯลฯ

ข. ความต้องการความปลอดภัยจากสิ่งต่าง ๆ

ค. ความต้องการความรัก และความรู้สึกที่ตนเองมีส่วนร่วม

ง. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (Self-Esteem Need)

จ. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ (Self Actualization) คือรู้ถึงความสามารถที่ตนมีอยู่ ในการปฏิบัติการใด ๆ จึง ต้องแสดงความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่

เซอร์ฟ (ปฐุม นิคมานนท์.2534:29; อ้างอิงมาจาก Sherif.1956)แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ชนิดคือ

1. แรงจูงใจปฐมภูมิ (Primary Motives) ได้แก่แรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการทางกายเช่น ความหิวกระหาย ต้องการพักผ่อนต้องการหลีกเลี่ยงจากสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดอันตรายและต้องการขับถ่ายของเสียออกจากร่างกาย

2. แรงจูงใจทุติยภูมิ (Secondary Motives)ตั้งแต่แรกเกิดนอกจากคนเราจะมีความต้องการทางกายแล้ว ก็ได้พัฒนาความต้องการทางสังคมที่มีความซับซ้อนขึ้นมาควบคู่กัน ความต้องการทางสังคมนี้เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ เพื่อการปรับตัวในสภาพแวดล้อมของครอบครัว ในโรงเรียน ในบรรยากาศของการประกอบอาชีพ และในการใช้ชีวิตในสังคมทั่วไป

ส่วน ชูชีพ อ่อนโคสูง (2522 : 71-72) แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประการ คือ

1. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) โดยใช้สิ่งเร้าภายนอก เช่น สิ่งของ หรือ เกียรติยศ เป็นเครื่องล่อ (Incentive) ให้เขาเกิดแรงจูงใจในการทำพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้เครื่องล่อนี้

2. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึงแรงจูงใจในการใช้พฤติกรรมหรือ สิ่งที่จะกระทำเป็นเครื่องล่อให้ให้เกิดความอยากรจะทำแรงจูงใจภายในนี้จะมีผลยิ่งขึ้นไม่หมดหรือ หายไปง่าย ๆ

ประเภทของแรงจูงใจ(Classification of Motives)

1. แบ่งประเภทของแรงจูงใจตามลักษณะที่แท้จริง
2. แบ่งประเภทของแรงจูงใจตามเป้าหมาย
3. แบ่งประเภทของแรงจูงใจตามลักษณะการเกิด
4. แบ่งประเภทของแรงจูงใจตามลักษณะการใช้

ผลสรุปจากทัศนะของนักจิตวิทยาจากเอกสารที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพอที่จะสรุปได้ว่า

แรงจูงใจภายในมีค่าดีกว่าแรงจูงใจภายนอก แต่แรงจูงใจภายในปลูกฝังให้เกิดแก่ผู้เรียนได้ยากกว่า ดังนั้นในการใช้แรงจูงใจกับเด็กมักใช้แรงจูงใจภายนอกเสียก่อนแล้วจึงสร้างให้เกิดแรงจูงใจภายในในภายหลัง แต่ในทางปฏิบัติย่อมทำได้ยากซึ่งสามารถสรุปเป็นหลักกลาง ๆ ได้ว่าในสถานการณ์การเรียนการสอนโดยทั่วไป จำเป็นต้องใช้แรงจูงใจภายนอกเพื่อชักนำให้นักเรียนสนใจการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเรียนในสิ่งที่มีประโยชน์ แต่สิ่งนั้นค่อนข้างอยู่ไกลตัว หรือห่างความต้องการที่แท้จริงของเขาในขณะนั้น แต่หลังจากที่ผู้เรียนมีความเข้าใจขึ้นและเห็นความสำคัญของสิ่งนั้นแล้ว การใช้แรงจูงใจภายนอกก็จะค่อย ๆ ลดลงไปกลายเป็นการเรียนด้วยแรงจูงใจภายใน คือเรียนด้วยความรักความสนใจเนื้อหา นั้น ๆ อย่างแท้จริง

1.4 ประโยชน์ของแรงจูงใจ

กิตติมา ปรีดีติลล (2529:174) ได้ระบุถึงประโยชน์ของการจูงใจดังนี้

1. คนงานมีความภาคภูมิใจในหน้าที่การงานที่ทำอยู่
2. เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้แก่หน่วยงานอย่างเต็มที่
3. รู้จักหน้าที่ช่วยเหลือกัน
4. มีความสนใจในการสร้างสรรค์ มุ่งทำงานอย่างเต็มที่
5. สนใจและพอใจที่จะทำงานนั้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า แรงจูงใจในการเรียน คือพลังกระตุ้นพฤติกรรมในแต่ละบุคคล ใช้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนไปในทิศทางที่จะนำไปสู่เป้าหมาย การสร้างแรงจูงใจจึงเป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนจะต้องจัดการทำให้นักเรียนในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุสัมฤทธิ์ผลตามต้องการ

1.5 ทฤษฎีแรงจูงใจ

แรงจูงใจทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมาย ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจที่สำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน ได้แก่

ก. ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงขับ และเครื่องล่อ (The Need-Drive-Incentive Theory)

ทฤษฎีนี้ อับบราฮัม (Abraham.1974:25-33) เห็นว่า แรงขับเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดพฤติกรรม หรือการกระทำโดยมีเครื่องล่อเป็นแรงหนุน เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางความสัมพันธ์ของแรงขับกับเครื่องล่อซึ่งมีหลายชนิดเป็นสิ่งที่ช่วยจูงใจให้บุคคลกระตือรือร้นมีความสนใจทำงาน การสร้างแรงจูงใจที่ซับซ้อนมาก จะใช้เครื่องล่อหรือวิธีการดังต่อไปนี้

1. การให้รางวัล หมายถึง การให้สิ่งของเป็นสินน้ำใจ การให้คำชมเชย การให้สิทธิพิเศษบางอย่าง การให้คะแนน เป็นต้น
2. การลงโทษ หมายถึง การเฉียนตี การกล่าวคำตำหนิ การกักขังการตัดสินใจบางอย่าง เป็นต้น
3. การแข่งขัน หมายถึง การให้บุคคลชิงชัยกับตนเองหรือกับคนอื่น ๆ โดยมีรางวัลเป็นเครื่องล่อ
4. ความสำเร็จในการทำงานเป็นการกระตุ้นให้บุคคลมีกำลังใจที่จะทำงานในคราวต่อ ๆ ไป

ข. ทฤษฎีความต้องการ

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ความต้องการของคนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจ การศึกษาของ มาสโลว์ (Maslow)-เกี่ยวกับขั้นของความ ต้องการมีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมาก ลำดับขั้นของความ ต้องการ

จากขั้นต่ำสุดไปยังความต้องการสูงสุด 7 ระดับตามทฤษฎีที่เรียกว่า Maslow's Theory of Need Gratification ได้แก่

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการที่จำเป็นต่อชีวิต เช่น อากาศ อาหาร และน้ำ
2. ความต้องการความปลอดภัย ได้แก่ ความต้องการความอบอุ่นใจความพ้นอันตราย ความคุ้มครองปกป้องรักษา
3. ความต้องการความรัก และความเป็นเจ้าของ เป็นความต้องการที่จะมีเพื่อน และการรวมกลุ่ม
4. ความต้องการมีชื่อเสียง ได้แก่ ความต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือ เป็นที่เลื่อมใสศรัทธา มีความเด่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง
5. ความต้องการมีความสามารถ คนเราต้องการทราบว่า ตนเองมีความสามารถอะไรบ้าง มีความอยากรู้ จุดอ่อน จุดบกพร่องของตนเอง ต้องการเข้าใจ ความสนใจ และความต้องการของตนเอง
6. ความต้องการที่จะรู้และเข้าใจ เป็นความต้องการอยากรู้จะศึกษาหาความรู้ มีความพึงพอใจที่จะแสวงหาสิ่งที่มีคุณค่า
7. ความต้องการด้านสุนทรีย์ เป็นความต้องการที่สวยงาม ศิลปะ และสิ่งจรรโลงใจต่าง ๆ เป็นต้น

ความต้องการทั้ง 7 ประการข้างต้นของ มาสโลว์ นี้เรียงลำดับจากความจำเป็นมากไปหาน้อยที่สุด โดยความต้องการของร่างกายเป็นพื้นฐานขั้นแรก สำหรับความต้องการขั้นต่อไป (ประยูร อาสนานม.2526:18-19)

ค. ทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งเร้า(Cue- Stimulus (Nondrive)Theory)

ทฤษฎีนี้มีความเห็นว่า พฤติกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นภายใต้การควบคุมของสิ่งเร้า หรือเครื่องล่อจะมีมากกว่าเกิดจาก แรงขับ สิ่งเร้าต่าง ๆ มีส่วนที่จะช่วยสร้างนิสัยให้บุคคลเรียนรู้ต่อไป เมื่อพบกับสิ่งเร้าในประสบการณ์ที่เคยผ่านมาในชีวิต ฉะนั้นพฤติกรรมทุกอย่างจึงอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งเร้า

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528: 128) กล่าวว่า “แรงขับนั้นคิดว่าควรจะครอบคลุมไปถึงการพิจารณา ด้านความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพร้อมขึ้นในการเรียนรู้”

ง. ทฤษฎีทางอารมณ์ (Affective-Arousal Theory)

ทฤษฎีนี้มีความเห็นว่า พฤติกรรมที่คนแสดงออกมีอยู่ 2 ประการ คือ

1. บุคคลย่อมแสวงหาหรือเข้าใกล้สิ่งที่พึงพอใจ

2. บุคคลจะแสดงพฤติกรรมที่หลบหลีก หรือไม่เข้าใกล้สิ่งที่รบกวนหรือสภาพที่น่ารังเกียจ ฉะนั้น การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะต้องมีอารมณ์แฝงอยู่ทฤษฎีนี้ย้ำว่าอารมณ์ที่เกิดขึ้นในพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นต้นว่า อารมณ์รัก หรือ ชอบจัดเป็นอารมณ์ทางบวก (positive affect) ส่วนการหลบหลีกจากการเจ็บปวด หรือสิ่งที่ไม่พึงพอใจจัดเป็นอารมณ์ทางลบ (negative affect) ซึ่งแมคเคลแลนด์ (McClelland.1955 : 552) ให้ทัศนะว่า พฤติกรรมใดที่สร้างความพึงพอใจทางอารมณ์ บุคคลจะมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมนั้นออกมาบ่อยครั้ง ในทางตรงกันข้าม พฤติกรรมใดทำให้เกิดอารมณ์ไม่สงบ บุคคลนั้นจะหลีกเลี่ยงไม่แสดงพฤติกรรมนั้นออกมา

จ. ทฤษฎีเกี่ยวกับสติปัญญา (Cognitive Theory)

ทฤษฎีนี้ย้ำเกี่ยวกับความเข้าใจหรือการคาดคะเนเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยการเรียนรู้มาก่อน หรือจากการตัดสินใจซึ่งต้องอาศัยการทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งเร้า และการตอบสนองทั้งหมด

ฉ. ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory of Motivation)

ทฤษฎีนี้เน้นเรื่องสำคัญ 2 เรื่อง คือ

1. แรงขับทางเพศ

2. แรงขับทางความก้าวร้าว

แรงขับทั้ง 2 นี้ จะช่วยผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ

1.6 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการศึกษา

เจือจันทร์ จงสถิตย์อยู่ (2525 : 19-20) กล่าวถึงเหตุจูงใจในการศึกษาว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน

2. ทุนทรัพย์ที่ใช้ในการศึกษามากหรือน้อยต่างกัน

3. คุณภาพของการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน

4. ภูมิสำเนาของสถานศึกษาที่อยู่ในส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค

5. ความมีชื่อเสียงของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน

ปัจจัยทั้ง 5 ประการดังกล่าว เป็นผลให้บุคคลมีเหตุจูงใจในการเลือกเข้าเรียนต่างกัน

1.7 การสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน

ในการเรียนการสอน ครูจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่นักเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ การสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนมีหลายวิธีดังนี้

1. การเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจการเร้าทำให้นักเรียนเกิดการตื่นตัวซึ่งอาจกระทำโดย

1.1 เร้าให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นโดยการจัดสภาพการณ์ในห้องเรียนเพื่อให้เด็กเรียนโดยวิธีสืบสวน ตามแนวของ บรูเนอร์ จัดนิทรรศการ จัดเกมต่าง ๆ หรือการตอบปัญหาต่าง ๆ

1.2 ความกังวลใจทำให้เกิดการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพทางอารมณ์ที่หงุดหงิด กังวลใจที่สะสมมากขึ้นในระดับที่เหมาะสมจะเป็นแรงจูงใจ ให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมของการเสาะแสวงหาคำตอบที่ต้องการ

2. การแข่งขันและการร่วมมือ เป็นการสร้างแรงจูงใจอย่างหนึ่งจากการทดลองของ มอลเลอร์ (Gamson-1972 : 216;citing Maller.n.d.) พบว่าการให้นักเรียนแข่งขันเป็นรายกลุ่ม จะได้ผลดีกว่าการแข่งขันรายบุคคล วิธีนี้เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับเด็กในระดับประถมหรือมัธยมมากกว่าระดับอื่น ๆ นอกจากจะสร้างแรงจูงใจแล้วยังก่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มด้วย เช่น การฝึกให้รู้จักการจัดระบบในการทำงาน รู้จักแสดงความคิดเห็นและฝึกการยอมรับมติของกลุ่ม เพราะการทำงานกลุ่มตามจุดประสงค์ของกลุ่ม จะทำให้งานประสบความสำเร็จและเป็นไปอย่างมีระบบ มากกว่าการทำงานเป็นกลุ่ม ที่ทำตามจุดประสงค์ของหัวหน้ากลุ่ม หรือคนใดคนหนึ่งในกลุ่ม

3. การชมเชยและการตำหนิ เป็นการนำเอาวิธีการกระตุ้นให้บุคคลทำงานโดยมุ่งให้ได้รางวัล และหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ รางวัลและการลงโทษอาจเป็นนามธรรม ภาษา หรือสัญลักษณ์ก็ได้

4. การให้นักเรียนรู้ความก้าวหน้าของตน จะทำให้เขารู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตน จะเป็นการจูงใจให้เขาสนใจการเรียนมากขึ้น

5. ระดับความมุ่งหวัง การจูงใจโดยวิธีนี้ ยึดหลักที่ว่าพยายามที่จะให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ และพยายามหลีกเลี่ยงความผิดหวังด้วยการให้ผู้เรียนตั้งระดับความมุ่งหวัง ให้สอดคล้องกับความสามารถของตนและสอดคล้องกับสภาพความจริงด้วยเพราะความสมหวัง หรือความผิดหวังขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายที่แต่ละคนกำหนดไว้ หน้าที่ของครูก็คือหาทางช่วยให้นักเรียนรู้ถึงระดับความสามารถที่แท้จริงของตน

6. การให้รางวัลและการลงโทษ ก่อนใช้วิธีนี้ควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

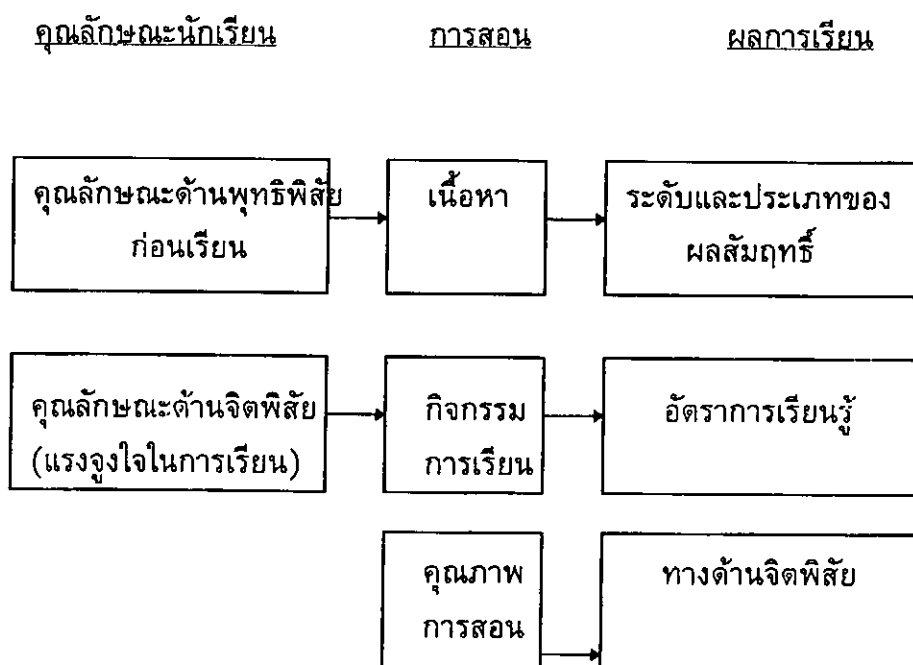
6.1 ควรใช้ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน เพราะการให้รางวัลอาจทำให้เด็กคำนึงถึงรางวัลมากกว่าความสำเร็จของงาน หรือการลงโทษจะมีผลทำให้บุคคลหลบหนีและเก็บกดตลอดจนเกิดความก้าวร้าวในภายหลัง

6.2 การลงโทษไม่ควรรุนแรงหรือลงโทษพร่ำเพรื่อ และควรจะให้เด็กรู้ว่าถ้าลงโทษแล้วดีขึ้น จะเป็นประโยชน์ที่สุด เพราะการลงโทษจะกลายเป็นรางวัลไปในตัว

6.3 การให้รางวัลและการลงโทษ ควรกระทำทันที และเหมาะสมกับสถานการณ์ จึงจะได้ผลดี มากกว่าการเว้นระยะให้นานออกไป(วารินทร์ สายโอบเอื้อ สุณีย์ ธีดากร.2522 : 68 - 70)

1.8 แรงจูงใจกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ บลูม (Bloom.1976) กล่าวว่า ความสามารถด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) คือ ความรู้ที่จำเป็นก่อนการเรียนรู้ คุณลักษณะด้านจิตพิสัย (Affective) คือ แรงจูงใจในการเรียน คุณภาพด้านการสอนจะเป็นตัวกำหนดผลการเรียนอันได้แก่ ระดับและประเภทของผลสัมฤทธิ์ อัตราการเรียนรู้และผลทางด้านจิตพิสัย ดังแผนภูมิ

(บุญชม ศรีสะอาด 2528 : 45 - 46)

1.9 บทบาทของครูเกี่ยวกับการส่งเสริมแรงจูงใจของนักเรียน

บทบาทของครูเกี่ยวกับการส่งเสริมแรงจูงใจของนักเรียน อาจจะแบ่งออกเป็น 3 อย่างดังต่อไปนี้

1. การปรับปรุงวิธีการสอนของครูโดยตรง
2. ทำงานร่วมกับนักเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ทำงานร่วมกับผู้ปกครอง เพื่อช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้

1. การปรับปรุงวิธีการสอนของครูโดยตรง

วิธีการที่นักจิตวิทยาการศึกษาเชื่อว่าจะเป็นการช่วยส่งเสริมแรงจูงใจของนักเรียน มีดังต่อไปนี้

- 1.1 ครูควรจัดห้องเรียน ให้มีบรรยากาศที่ท้าทายความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน
- 1.2 บอกวัตถุประสงค์เฉพาะของบทเรียนให้นักเรียนทราบ
- 1.3 พยายามให้งานแก่นักเรียนตามความสามารถ และให้โอกาสนักเรียนทุกคนมีประสบการณ์เกี่ยวกับความสำเร็จในการเรียนรู้
- 1.4 พยายามให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน และแนะนำให้นักเรียนใช้ข้อมูลย้อนกลับช่วยปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น
- 1.5 พยายามพบนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อช่วยนักเรียนวิเคราะห์สาเหตุความสำเร็จหรือไม่สำเร็จในการเรียนของนักเรียน
- 1.6 ใช้หลักการในการอบรมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ช่วยนักเรียน
- 1.7 บรรยากาศของห้องเรียนต้องปราศจากการขู่เข็ญ หรือต้องเป็นบรรยากาศ ที่นักเรียนให้ความไว้วางใจในครูว่า เป็นผู้ที่ย่อยเอื้อการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่เสมอ
- 1.8 ใช้หลักการสอนของนักจิตวิทยามนุษยนิยม มาสโลว์ ที่กล่าวว่า “นักเรียนจะเรียนรู้ก็ต่อเมื่อความต้องการพื้นฐานที่จะต้องซ่อมสมปรารถนา”
- 1.9 ครูจะต้องเป็นผู้เป็นแบบในการแสดงความกระตือรือร้นในเวลาการสอน

2. การทำงานร่วมกับนักเรียนเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียน

จากการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่าลักษณะหนึ่งของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง คือความรับผิดชอบในงานที่ตนทำ นักเรียนส่วนมากต้องการความช่วยเหลือจากครูในการสนับสนุนให้รับผิดชอบในงานที่ตนทำ ซึ่งอาจจะทำได้ดังนี้

- 2.1 ช่วยนักเรียนในการตั้งวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ
- 2.2 ช่วยนักเรียนให้รู้จักวางแผนในการทำงาน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว
- 2.3 ช่วยนักเรียนให้รู้จักประเมินผลของงานที่ทำ และนำข้อมูลผลย้อนกลับมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้ให้ดีขึ้น
- 2.4 ช่วยนักเรียนในการวิเคราะห์สาเหตุของความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ
- 2.5 ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความพยายามในการทำงาน

2.6 ช่วยนักเรียนให้ค้นพบความสามารถพิเศษของตนในวิชาต่างๆ เช่น ความสามารถทางภาษา ศิลป คณิตศาสตร์ และช่วยนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้วิชานั้น ๆ

2.7 ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล เกี่ยวกับการตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศ ให้ใกล้เคียงกับระดับความสามารถของตน นักเรียนบางคนอาจจะตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศในการทำคะแนนสูงสุด บางคนตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศให้ได้คะแนนสูงกว่า ปานกลาง เป็นต้น

2.8 ช่วยนักเรียนจัดเวลาทำการบ้าน และดูหนังสือที่บ้าน และการเตรียมตัวสำหรับสอบ

3. การทำงานร่วมกับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการศึกษาความสัมพันธ์ผลในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมหาวิทยาลัย จอร์นฮอปคินส์ พบว่าผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญมาก ผู้ปกครองที่เอาใจใส่ในการทำการบ้านของนักเรียน และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในโรงเรียน ฉะนั้น การทำงานร่วมกับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้จึงสำคัญมาก ในการนี้ครูอาจจะใช้วิธีต่อไปนี้

3.1 ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมาพบ และแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียน ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองให้ช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน

3.2 วางแผนร่วมกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้เวลาของนักเรียนเวลาอยู่บ้าน เป็นต้นว่า การใช้เวลาดูโทรทัศน์ การเล่นเกม การทำการบ้าน เพื่อช่วยให้นักเรียนใช้เวลาที่อยู่บ้านให้เป็นประโยชน์

3.3 ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองเกี่ยวกับการทำงานของนักเรียน ให้ผู้ปกครองช่วยดูว่านักเรียนจะต้องทำการบ้านให้เสร็จ ในกรณีที่นักเรียนทำไม่ได้เพราะไม่เข้าใจก็ควรจะช่วยอธิบายหรือหาครูมาสอนพิเศษ เพื่อให้นักเรียนจะได้ไม่เรียนล้าหลังเพื่อนหรือขาดความสนใจ

3.4 ในกรณีที่ผู้ปกครองจะต้องให้นักเรียนช่วยทำงานบ้านครูควรอธิบายให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงความจำเป็นที่นักเรียนจะต้องมีเวลาทำการบ้าน

3.5 สนับสนุนให้ผู้ปกครองร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

โดยสรุปแรงจูงใจในการเรียนรู้เป็นสิ่งที่นักเรียนจะต้องมีเพื่อจะประสบสัมฤทธิ์ผลในการเรียนแม้ว่าตัวนักเรียนเองเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยตรงแต่ครูและผู้ปกครองก็มีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น การร่วมมือระหว่างครูนักเรียนและผู้ปกครองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก (สรวงศ์ ไคว้ตระกูล.2537 : 129 - 131)

1.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียน

งานวิจัยในประเทศ

สุดา ชาตรีนันท์ (2528 : 168) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธี T.P.R.กับการเรียนการสอนตามคู่มือครูพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ T.P.R. ที่มีกิจกรรมเสริมและการสอนตามคู่มือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธี T.P.R. สูงกว่ากลุ่มที่สอนตามคู่มือครู

2. นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ T.P.R. ที่มีกิจกรรมเสริมและการสอนตามคู่มือครู มีคะแนนแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ แรงจูงใจในการเรียนของกลุ่มที่รับการสอนด้วยวิธี T.P.R. สูงกว่ากลุ่มที่สอนตามคู่มือครู

รัชณี ศิริมาลา (2529 : 68) ได้ทำการวิจัยศึกษาผลสัมฤทธิ์และแรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบชี้แนะกับวิธีการสอนตามคู่มือครู สรุปผลการวิจัยได้ว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนตามคู่มือครูของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาก่อนและหลังการทดสอบ มีแรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นัตดา ขจรนที (2530 :104) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษ แรงจูงใจ และความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีมุ่งประสบการณ์ภาษากับแนวการสอนตามคู่มือครู สรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาการอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษโดยวิธีมุ่งประสบการณ์ภาษา และนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนตามแนวการสอนของคู่มือครูมีแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เบญจา สืบแสน (2530) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทักษะการฟัง - พูด และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีฝึกความเข้าใจ แบบสุดทัศน์ของเดลลี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีฝึกความเข้าใจและสุดทัศน์ของเดลลี และนักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนตามคู่มือครู มีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

ยุพิน พุทธาพิพัฒน์ (2531) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการฟังการพูด แรงจูงใจ และความคงทนในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีตามทฤษฎีธรรมชาติ และวิธีสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีตามทฤษฎีตามธรรมชาติ และนักเรียนที่เรียนตามวิธีการสอนตามคู่มือครู มีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

สงวนศรี เณรฐานันท์ (2532) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน แรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนด้วยวิธีใช้โครงสร้างระดับยอด และการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามคู่มือครู มีแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาคะแนนแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนภายในกลุ่มพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านด้วยวิธีใช้โครงสร้างระดับยอดมีคะแนนแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังจากการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชลธร รวมธรรม (2533) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์และแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้กิจกรรมแบบล่าคำตอบและกิจกรรมตามคู่มือครู ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมแบบล่าคำตอบและกิจกรรมตามแนวคู่มือครู มีแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นภาพร พึ่งศักดิ์ (2533) ได้ศึกษาความเข้าใจและแรงจูงใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมภาษาจากเอกสารจริง

จากการเปรียบเทียบแรงจูงใจ ในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการเรียนโดยใช้กิจกรรมภาษาจากเอกสารจริง ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการเรียนโดยใช้กิจกรรมภาษาจากเอกสารจริง สูงกว่าก่อนการเรียนโดยใช้กิจกรรมภาษาจากเอกสารจริง

งานวิจัยในต่างประเทศ

โรเซน (Rosen.1961 : 574 - 585) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบด้านโครงสร้างของครอบครัวและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จากการศึกษาพบว่า บิดามารดาของเด็กที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เน้นการฝึกความต้องการผลสัมฤทธิ์ มีความสนใจในงานของเด็กตั้งเป้าประสงค์สำหรับเด็กและคอยดูแลในการแก้ปัญหาของเด็ก เขายังพบว่า ชั้นของสังคมมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าเด็กชายในสังคมชั้นกลาง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กชายในสังคมชั้นต่ำ และเด็กชายที่มาจากครอบครัวเล็กมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กชายที่มาจากครอบครัวใหญ่

เคมเมดิว และวิลคิต (Kemmedu and Wilcitt.1964 :323-324) ได้รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องการให้รางวัลและการลงโทษดังนี้

ในระหว่าง ค.ศ.1930 - 1960 ผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่า แรงจูงใจในด้านการให้รางวัลดีกว่าการลงโทษ หรือการไม่ให้แรงจูงใจใด ๆ จากผลงานวิจัยของเฮอร์ลอค เชียร์ แมคคาโปส เอิร์สท์ ออกเปิล และอีเมล พบว่า การให้รางวัลเป็นเงิน ค่าชมเชย สิ่งของต่าง ๆ มีผลดีต่อการทำงานและการเรียนรู้มากกว่าการลงโทษและการไม่ได้รับแรงจูงใจใด ๆ

ดิงเมเยอร์ (Dinkmeyer.1965 : 166 - 169)กล่าวว่าความต้องการผลสัมฤทธิ์ เป็นจุดหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งของพฤติกรรมของมนุษย์ เราจะพยายามทำสิ่งที่ไม่ค่อยดีให้ดีขึ้นเขาได้กล่าวถึงผลการวิจัยบางตอนเกี่ยวกับเรื่องนี้เช่น พบว่าชาวอเมริกันสามารถฝึกเด็กชายให้สัมฤทธิ์ผลมากกว่าเด็กหญิง และว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ยังขึ้นอยู่กับระดับชั้นทางสังคมด้วย บางครั้งพบว่าอาชีพของบิดามีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็ก ผลการศึกษาต่อเนื่องระยะยาวแสดงให้เห็นว่าความสำเร็จในวัยเด็กตอนปลายสามารถทำนายพฤติกรรมในวัยรุ่นของเขาได้ การศึกษาบางตอนพบว่า ชายและหญิงมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน หญิงอาจมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากกว่าเพราะได้รับความรักความเห็นชอบจากผู้อื่น ส่วนชายอาจมีมากกว่าเพราะความเห็นชอบของตัวเอง

พิมสเลอร์ เมอินไทร์และรูท (Pimsleur McIntyre and Ruth. 1966 :175 - 214) ได้ศึกษาพบว่าแรงจูงใจกับความสามารถทางภาษามีความสัมพันธ์กันในทางบวกและแรงจูงใจเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนภาษาต่างประเทศ

บราวน์(Brown.1969 : 3411 A)ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน จากมหาวิทยาลัยมอนตানা พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สัมพันธ์กับสติปัญญา ความถนัดทางการเรียน และสัมพันธ์กับเกรดเฉลี่ยด้วย เชล (Shell.1967 :2490 A)ได้ศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาเกรด 5 - 6 พบความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับความวิตกกังวล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับเพศกับเกรด แต่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญา

รัสเซลล์Russell.1969 : 263-266)ได้ศึกษาความสัมพันธ์ผลสัมฤทธิ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังเรียนอยู่ในเกรด 9 โดยใช้แบบทดสอบ California Achievement Test วัดผลสัมฤทธิ์ในวิชาเลขคณิตภาษาและการอ่านปรากฏว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กันสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01($r = .604 - .718$)ไนท์ และแซสเซนรัธ(Knight and Sassenrath.1966 :14-17)พบผลเช่นเดียวกันในกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยอินเดียนาจำนวน 139 คนข้อทดสอบที่ใช้วัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์คือIPIT(Iowa Picture InterpretationTest)ซึ่งเป็นข้อสอบแบบรูปภาพ (TAT)24 รูปที่เฮลด์ลัน(Heldlund.1953)ได้ปรับปรุงไว้ส่วนผลสัมฤทธิ์นั้นวัดโดย Achievement Pretest เขาสรุปผลการศึกษารังนี้ว่าคนที่มีความแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะเป็นผู้ที่ทำงานผิดพลาดน้อยที่สุดทำงานเรียบร้อยใช้เวลาน้อยที่สุดและมีความจำดีกว่าผู้ที่มีความแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

ประยัค เมห์ธา(Mehta.1969 : 113 - 115)ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งกำลังเรียนอยู่ในเกรด 9 ในกรุงนิวเดลี ประเทศอินเดีย 32 โรงเรียน เขาเลือกกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันทางด้านฐานะเศรษฐกิจและสังคม ประมาณ 1,000 คน ข้อทดสอบที่ใช้มี TAT, An Objective Measure of n-Ach, An Interview Schedule in two parts (open - ended questions and items for which responses were to be sought on ladder after Cantrill's Self - anchoring)

device) จากการศึกษาครั้งนี้ เมห์ราพบว่า เด็กที่บิดามีอาชีพเกี่ยวกับการใช้ทักษะจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำกว่าเด็กที่บิดามีอาชีพเป็นพนักงานขายของหน้าร้าน นอกจากนี้ยังพบอีกว่า เด็กเชื้อชาติอินเดียมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำกว่าเด็กเชื้อชาติเยอรมันและอเมริกา

แรฟฟินิ(Raffina.1970 : 1085 A)ได้ศึกษาผลของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้และการจำในกลุ่มนิสิตปริญญาตรี ได้สรุปดังนี้ ชายและหญิงที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ของ (Song.1971:2571 A) กล่าวไว้ว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้น จะส่งเสริมให้บุคคลมีผลงานดีเด่น ในกิจกรรมด้านเกษตรและเขาได้สรุปจากผลงานวิจัยในกลุ่มนักเรียนเกษตรกรรม 1460 คน ในเกาหลีให้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในทุกวิชาการที่เรียน คาร์มา (Kharmar.1971 : 109 - 111)ได้ทำการสำรวจแรงจูงใจของผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับกลางในประเทศคูเวต ผลการวิจัยพบว่าความสนใจและแรงจูงใจของผู้เรียนขึ้นอยู่กับครูผู้สอน และชนิดของเนื้อหาที่ใช้สอนว่ามีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมากน้อยเพียงไร หากเนื้อหาที่ใช้สอนสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมาก ผู้เรียนก็จะมี ความสนใจและมีแรงจูงใจมากด้วย

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการเรียนต้องสร้างแรงจูงใจให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัย สิ่งแวดล้อมที่บ้าน และความสามารถของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนและยังพบว่านักเรียนที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มักจะมีแรงจูงใจในการเรียนสูง แรงจูงใจในการเรียน เป็นสิ่งที่นักเรียนจะต้องมีเพื่อจะประสพสัมฤทธิ์ผลในการเรียน แม้ว่าตัวนักเรียนเองเป็นผู้มีความรับผิดชอบโดยตรงแต่ครูและผู้ปกครองก็มีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียน ของนักเรียน ดังนั้นการร่วมมือระหว่างครู นักเรียนและผู้ปกครองเป็นสิ่งที่สำคัญมาก

2. โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2.1 ความจำเป็นมาของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

บุญรัตน์ แก้วลำหัด(2536:28-46) ได้กล่าวถึงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดังนี้

เนื่องจากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ประชาชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงสุดชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อัตราการศึกษาต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วเข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ยังต่ำมาก คือ ประมาณร้อยละ 14.98(การศึกษาในระบบ)เท่านั้น ในขณะที่อารยะประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่ประชาชน ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 9 ปีรัฐจึงควรหามาตรการให้ประชาชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 9 ปี รัฐจึงควรหามาตรการให้ประชาชนได้รับ

การศึกษามากกว่าที่เป็นอยู่ เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 11- 12 ปี ซึ่งยังเล็กมากไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานตามที่กฎหมายกำหนดได้ เนื่องจากขัดกับหลักสากล ว่าด้วยสิทธิในการใช้แรงงานเด็ก ดังนั้นจึงควรขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้น เพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถและวัยที่สอดคล้องกับกฎหมายแรงงานที่กำหนดและที่สำคัญ ตลาดแรงงานต้องการผู้ที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นอย่างต่ำ ความรู้พื้นฐานเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวมาแล้ว และให้ความสำคัญทางด้านการศึกษาในด้านระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะทางด้านการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดังนั้น คราวแถลงนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของรัฐบาล ซึ่งพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2531 ว่า

“...เร่งรัดการส่งเสริมการอนุบาลชนบท การขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา โดยจะจัดการควบคู่ไปกับการขยายการศึกษาภาคบังคับและเตรียมพื้นฐานอาชีพให้กับนักเรียนทุกระดับเพื่อแก้ปัญหาการว่างงาน ตลอดจนส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรมและวินัยของนักเรียนและคนในชาติเป็นพิเศษ...” (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2533 : 1) และแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535(วารสารการศึกษาแห่งชาติ.2535 :45) ได้ระบุในหมวดที่ 3 แผนนโยบายแห่งชาติ ข้อที่ 5 ว่า ให้การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชน รัฐพึงเร่งรัดและขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนอย่างทั่วถึง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น

2.2 สาระสำคัญของมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการขยายโอกาสทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533 : 1 - 5) ได้สรุปสาระสำคัญ ความเป็นมาของการดำเนินการเกี่ยวกับการขยายโอกาสทางการศึกษา ดังนี้

วันที่ 2 กันยายน 2530 กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้มีมติขยายการศึกษาภาคบังคับต่ออีก 3 ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเห็นชอบในหลักการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยวิธีไม่บังคับ

วันที่ 30 พฤษภาคม 2532 คณะรัฐมนตรีได้มีมติในหลักการ ให้ดำเนินการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยวิธีไม่บังคับ และยึดหลักการสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล กำหนดสาระในการเรียนเป็น 3 ส่วน คือ วิชาการ วิชาชีพ และสมรรถภาพพื้นฐาน และให้ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนมีใช้ในการดำเนินงาน

วันที่ 27 ตุลาคม 2532 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติในหลักการยืนยันการขยายโอกาสทางการศึกษาโดยวิธีไม่บังคับ โดยกำหนดดำเนินงานดังนี้

1. ในระบบโรงเรียนให้กรมสามัญศึกษาเป็นแกนดำเนินการตามรูปแบบที่ดำเนินการอยู่แล้วให้ขยายโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยกรมต่าง ๆ ที่มีสถานศึกษาให้ความร่วมมือ

2. นอกกระบบโรงเรียนให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นแกนดำเนินการประสานกับกรมอื่น ๆ ร่วมดำเนินการ ให้กรมวิชาการพิจารณาจัดทำหลักสูตร ให้สอดคล้องกับความจำเป็นต้องการของท้องถิ่นด้วย การดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวข้างต้น มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณประจำปีและยังมีข้อจำกัดการใช้งบประมาณปกติไม่สามารถนำมาใช้เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาได้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่มีทรัพยากรจำนวนมากและมีความพร้อมที่จะดำเนินการได้ ซึ่งการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วมาช่วยดำเนินการจะเป็นการเร่งให้สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนได้ทั่วถึงและเร็วยิ่งขึ้น

2.2.1 ข้อจำกัดของการดำเนินงาน

1. ข้อจำกัดในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ของหน่วยงานอันเนื่องมาจากระบบระเบียบการดำเนินการ

2. งบประมาณดำเนินการที่จำกัด

3. ประชาชนในชนบท ยังไม่ตระหนักในคุณค่าของการศึกษา จึงไม่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาต่อ

4. เนื้อหาสาระของการเรียนไม่ตอบสนองความจำเป็นความต้องการ และการประกอบอาชีพในการดำรงชีวิต

จากข้อจำกัดดังกล่าวข้างต้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้เชิญผู้บริหารระดับสูงจากหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการมาประชุม เพื่อพิจารณาหาแนวทางการขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2533 ผลการประชุม มีมติให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นผู้จัดทำโครงการอนุมัติก็สามารถดำเนินการได้ เพราะสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีกฎหมายพระราชบัญญัติจัดการศึกษาภาคบังคับรองรับอยู่แล้ว

เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2533 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำโครงการนำร่องขยายโอกาสการศึกษาภาคบังคับแล้วให้กระทรวงศึกษาธิการเสนอต่อเลขาธิการคณะรัฐมนตรีพิจารณา เพื่ออนุมัติในหลักการดังนี้

1. ให้ขยายการศึกษาภาคบังคับต่ออีก 3 ปี โดยประกาศในท้องที่ที่มีความพร้อมเป็นปี ๆ ไปทั้งนี้โดยต้องแก้ไขแผนการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

2. ในระยะที่ดำเนินการแก้ไขแผนการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินการโครงการนำร่องขยายโอกาสทางการศึกษาโดยไม่บังคับต่อไปอีก 3 ปีโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ใช้งบประมาณที่ได้รับปกติได้

วันที่ 20 พฤษภาคม 2533 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ และได้ให้ความเห็นว่า ควรพิจารณาสิ่งจูงใจให้ผู้ปกครอง ส่งผู้อยู่ในความปกครองเรียนต่อในรูปค่าชดเชยในลักษณะใดลักษณะหนึ่งไว้ด้วย

วันที่ 14 พฤษภาคม 2534 คณะรัฐมนตรีได้ประชุมตามที่กระทรวงศึกษาธิการเสนอ เรื่องการดำเนินงานการขยายโอกาสทางการศึกษา มีมติดังนี้ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2534 : 1 - 2)

1. เห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินงานการขยายโอกาสทางการศึกษา โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ) ส่วนภูมิภาคในลักษณะของการกระจายอย่างทั่วถึงได้ โดยมีเงื่อนไขดังนี้

1.1 ให้เปิดการเรียนการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอยู่แล้ว และมีห้องเรียนเพียงพอโดยไม่ต้องจัดสร้างโรงเรียนขึ้นใหม่ และไม่มีโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษาดังอยู่แล้วในท้องที่นั้น

1.2 ให้จัดการเรียนการสอนได้ ในโรงเรียนที่มีบุคลากรผู้สอนเพียงพอ

1.3 ให้เปิดการเรียนการสอนได้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนแต่ให้ตั้งงบประมาณอุดหนุนนักเรียนเป็นรายหัวให้ครอบคลุมค่าเล่าเรียนที่ไม่เก็บและค่าแบบเรียนเพื่อให้มีหนังสือเรียน ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดความแตกต่างระหว่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา

2. สำหรับงบประมาณดำเนินการตามข้อ 1 ให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับสำนักงานประมาณรับไปพิจารณารายละเอียดร่วมกัน

3. ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการดังนี้

3.1 รับข้อสังเกตของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวนโยบายไปดำเนินการ

3.2 เน้นการดำเนินงานในพื้นที่ชนบทยากจน และพื้นที่ที่มีประชากรประกอบอาชีพหัตถกรรมบริการพิเศษเป็นจำนวนมากเป็นอันดับแรก

3.3 ดำเนินการให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาท ในการจัดการศึกษาในระบบมัธยมศึกษาให้มากยิ่งขึ้น โดยกระทรวงศึกษาธิการต้องควบคุมมาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อจะได้นำงบประมาณมาไว้ในพื้นที่ชนบทยากจนมากยิ่งขึ้น

สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้สำนักงานประมาณเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เกี่ยวกับกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายขยายการดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษา 4 ประเด็นด้วยกันคือ (สำนักงานประมาณ.2534 : 1 - 2)

1. ให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา โดยให้เปิดดำเนินการปีละประมาณ 1,000 ห้องเรียน/โรงเรียน นับแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้นไปจนถึงปีการศึกษา 2537 ครอบคลุม 4,200 ห้องเรียน/โรงเรียน
2. ให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานการขยายโอกาสทางการศึกษา (โครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ)
3. ในกรณีไม่สามารถจัดสรรอัตรากำลังครูให้โรงเรียนในโครงการได้เพียงพอให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จ้างครูพิเศษนำเสนอการสอนวิชาเฉพาะได้ตามความจำเป็น
4. อนุมัติงบประมาณ ปี 2534 เพิ่มเติมจำนวน 416,918,500 บาท เพื่อดำเนินการ

สำนักงานประมาณพิจารณาแล้ว ได้ให้ความเห็นดังนี้

1. เห็นด้วยกับข้อเสนอของกระทรวงศึกษาธิการในการเร่งขยายงานดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งทำให้นโยบายการยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นอย่าต่ำ ตามนโยบายของรัฐบาลบรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น และเป็นการตอบสนองความต้องการการศึกษาขั้นพื้นฐานของท้องถิ่น จึงเห็นเป็นการสมควรที่จะอนุมัติให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2534 เพิ่มจากที่กำหนดไว้เดิม 1,000 โรง ส่วนในปีต่อ ๆ ไปเห็นควรให้ดำเนินการตามความจำเป็นและความพร้อมของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และของเด็กนักเรียน
2. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เห็นควรให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เสนอขอตั้งงบประมาณประจำปีตามความจำเป็นในแต่ละปี หากโรงเรียนในโครงการมีอัตรากำลังครูไม่เพียงพอที่จะดำเนินการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ เห็นควรให้โรงเรียนดังกล่าวจ้างครูสอนพิเศษทำการสอนโดยจ่ายค่าสอนพิเศษเป็นรายคาบแทนการจ้างเป็นลูกจ้างชั่วคราวเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในกรณีหมดความจำเป็นต้องจ้างต่อไป
3. สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานปี 2534 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เสนอขอจำนวน 416,918,000 บาท สำนักงานประมาณจ่ายเพียง 189,178,000 บาท

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้เสนอความเห็นตามที่สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีต้องการเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่องงานการขยายโอกาสทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.2534 : 1 - 2) ดังนี้

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ 2/2534 เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2534 มีมติเห็นควรสนับสนุนแนวนโยบายการจัดการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวนโยบาย ดังนี้

1. การเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้นนั้นควรพิจารณาดำเนินการโดยยึดหลักการความจำเป็น และความต้องการของท้องถิ่น ความพร้อมของโรงเรียนและความพร้อมขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสและด้อยฐานะทางเศรษฐกิจเป็นประการสำคัญ มากกว่ามุ่งขยายการจัดให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การดำเนินงานตามแนวนโยบายในระดับจังหวัด กระทรวงศึกษาธิการควรจะมอบหมายให้คณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบ โดยกระทรวงกำหนดแนวปฏิบัติให้ชัดเจน

3. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดมาตรการในการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินการขยายโครงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่งควรมีมาตรการในเรื่อง การโอน ย้าย ถ่ายเทหรือกระจายครู ไปปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

4. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ตามแนวนโยบายแล้วรายงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นระยะ

2.3 แนวคิดในการขยายโอกาสทางการศึกษา

สำหรับแนวคิดในการขยายโอกาสทางการศึกษาได้จากการรวบรวมจากการสัมมนาเรื่องการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งพอจะสรุปแนวคิดหลักได้ดังนี้

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2535 : 10-15) ได้ให้แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสังคมไทยปัจจุบันไว้ 3 ประเด็นคือ

1. บทบาทของสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนไปมีข้อสังเกตหลายประการคือ

1.1 ในอดีตระบบราชการเป็นพลังบังคับหรือเป็นผู้นำที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม การจัดการศึกษาสมัยก่อนไม่ต้องให้ศึกษาเพื่อไปให้ผลประโยชน์เท่าคนอื่น แต่ให้การศึกษาเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการในปัจจุบันภาพต่าง ๆ เปลี่ยนไป การศึกษาจะต้องจัดเพื่อประชาชนหรือคนทั่วไป

1.2 ปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนไปจากเดิมมากสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของคนในสังคมต่างกันมากระหว่างอดีตและปัจจุบัน มนุษย์ต้องปรับตัวอย่างยิ่งให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป คุณภาพชีวิตจึงเป็นปัญหา ใหญ่มาก เป็นปัญหาที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

1.3 ความสัมพันธ์ของคนภายในครอบครัว มีลักษณะเปลี่ยนไปจากอดีต ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวมีช่องว่างมากขึ้นเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่พ่อแม่ต้องทำมาหากิน

1.4 เยาวชนรุ่นใหม่ในสังคมมีบุคลิกภาพและอุปนิสัยเปลี่ยนไปไม่เรียบร้อย ไม่เคารพครู-อาจารย์ ไม่เสียสละ หรือให้ความช่วยเหลือเหมือนเยาวชนในอดีต

2. บทบาทของการศึกษาที่ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างมากเพราะต้องเปลี่ยนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง หรือทันกับพลังขับเคลื่อนใหม่ของสังคมและภารกิจของการศึกษาแบบเดิมย่อมไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน การศึกษาต้องสนองความหลากหลายของประชากรในสังคม ในด้านเหล่านั้น

2.1 การศึกษาควรมีบทบาทในการชี้แนะต่อสังคม

2.2 การศึกษาต้องหันเหแนวคิดและทิศทาง จากการมองผลประโยชน์ใช้สอยมาเป็นการพัฒนาพลังทางสติปัญญาของคน

2.3 ต้องปรับปรุงกลยุทธในการสอนใหม่จากการให้จำ ทำและใช้ มาเป็นกระบวนการที่สวนทางโดยให้ใช้มาก ๆ ทำมาก ๆ แล้วจะจำได้ หรือเกิดปัญญา

2.4 ต้องตั้งเป้าหมายการศึกษาใหม่

2.5 ระบบการศึกษาควรมีการกระจายอำนาจไม่รวมอำนาจหรือผูกขาดไว้ส่วนกลาง แต่ควรกระจายไปให้ท้องถิ่นและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและกำหนดความคิดในการจัดการศึกษาด้วย

2.6 การให้ความดีความชอบ ในระบบการศึกษาต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอีกมาก

3. ข้อคิดและข้อสังเกตในการขยายโอกาสทางการศึกษา มีข้อคิดและข้อสังเกตหลายประการดังนี้

3.1 นโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษานั้นชัดเจนแต่การนำไปปฏิบัติยังอ่อนอยู่ ควรจะทำให้นโยบายและการปฏิบัติได้ประสานสัมพันธ์กัน

3.2 นโยบายในการขยายโอกาสทางการศึกษาที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้นในทางปฏิบัติยังมีน้อย

3.3 การขยายโอกาสทางการศึกษากำหนดในด้านปริมาณไว้ชัดเจนแต่ในด้านคุณภาพยังคลุมเครือว่าต้องการคุณภาพแบบไหน อย่างไร ซึ่งยังเป็นจุดอ่อนของนักวิชาการศึกษาและผู้ปฏิบัติ

3.4 ควรเป็นการพัฒนาวิชาชีพ ในการจัดการศึกษาทุกระดับ

3.5 การดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษา มีความพร้อมไม่ครบวงจร คือด้านอาคารสถานที่ บุคลากรและความตั้งใจในการดำเนินงาน แต่ส่วนที่สนับสนุนด้านการเรียนการสอน ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์และเอกสารนั้น ยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควรต้องมีการปรับปรุงอีกมาก

3.6 การขยายโอกาสทางการศึกษานั้น มีกรอบความคิดกว้างแต่ในทางปฏิบัติ

ดำเนินการได้ค่อนข้างแคบ ควรจะดึงเอาการศึกษานอกระบบโรงเรียนเข้ามาร่วมให้มาก การดำเนินงานการขยายโอกาสทางการศึกษา ควรขยายสติปัญญาความคิด ทักษะคิด ความรู้สึก ตลอดจนค่านิยมของประชาชนที่เป็นพื้นฐานด้วย

3.7 การขยายโอกาสทางการศึกษา ในปัจจุบันไม่ใช่เป็นการขยายตัวการศึกษาแต่เป็นการขยายการบริหารการศึกษามุ่งขยายจำนวนโรงเรียนจำนวนนักเรียน ซึ่งเป็นการขยายในรูปธรรมมากกว่า

ส่วนประเวศ ะสี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 7 - 10) ได้เสนอแนวคิดในการขยายโอกาสทางการศึกษาที่น่าสนใจมาก ซึ่งพอสรุปได้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. สังคมแห่งการเรียนรู้ บุคคลในสังคมจะต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และมีกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ที่เหมาะสม และให้สอดคล้องกับทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ซึ่งบุคคลจะต้องปรับตัวได้อย่างต่อเนื่องและถูกต้อง การขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อคนทั้งมวลจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องขยายออกไปให้มากกว่าระดับมัธยมศึกษาตลอดเวลาเพราะอายุการใช้งานของความรู้ขณะประมาณ 3 ปีครึ่งเท่านั้น ถ้าเรียนไปแล้วไม่เรียนอีกหรือเรียนรู้แบบตายตัว (Finished Product Knowledge) ก็จะทำให้การลำบากเมื่อปรับตัวไม่ได้ และอย่ามองการศึกษาแค่การศึกษาสำหรับคนทั้งมวล (Education for All) จงมอง

การศึกษาเป็น คนทั้งมวลต้องทำเพื่อการศึกษา (All for Education) คือทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการศึกษา

2. กฎแห่งความหลากหลาย การขยายโอกาสทางการศึกษา ต้องทำหลายรูปแบบให้เกิดความหลากหลายเพราะความหลากหลายทำให้เกิดความมั่นคงทำให้เกิดความงาม โดยให้กรมสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกรมสามัญศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน ช่วยกันทำสภาพสังคมให้เป็นความจริง มีความหลากหลายมากจะต้องจัดขยายโอกาสทางการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพสังคมนั้น ๆ

3. การบูรณาการเป็นการพิจารณาความต้องการทางการศึกษาทั้งหมดของคนทั้งจังหวัดว่าต้องการศึกษาอะไร จะเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาจัดในรูปแบบใดบ้าง โดยให้คนทุกคนทุกหน่วยงาน ทุกอาชีพมาช่วยกันคิด ช่วยกันทำจะทำให้เกิด “พลังแห่งการสร้างสรรค์” ที่ยิ่งใหญ่ซึ่งทุกคนจะทำงานกันอย่างมีความสุข

4. การเมือง นักการเมืองโดยเฉพาะนายกรัฐมนตรี ต้องสนใจทางการศึกษา และผู้นำทางการศึกษา การศึกษาเป็นเรื่องที่ยากกว่าธุรกิจ หรืออุตสาหกรรม ซึ่งจะต้องใช้ปัจจัยหลายอย่างช่วยส่งเสริม ผู้นำรัฐบาลควรต้องเอาใจใส่ต่อการศึกษามากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

2.4 ความเป็นมา รูปแบบและวิธีการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4.1 ความเป็นมา

ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2530 ได้มีการลงมติเห็นชอบด้วยกับข้อเสนอของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2532 : 19-30)สรุปได้ว่า รัฐควรขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยวิธีการไม่บังคับ เนื่องจากเป็นวิธีการที่แสดงออกถึงเจตนารมณ์ของรัฐในการที่จะยกระดับความรู้พื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้นถึงระดับที่ระบุไว้ บนพื้นฐานของการคงไว้ซึ่งสิทธิ และเสรีภาพของประชาชน ในการตัดสินใจส่งหรือไม่ส่งบุตรหลานของตนเข้ารับการศึกษ โดยมีแนวทางในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. ระยะเวลา 5 ปีนับตั้งแต่ประมาณ 2532 นี้ รัฐไม่ควรประกาศขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการกำหนดบังคับแต่ควรเร่งขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในรูปแบบ และด้านมาตรการต่าง ๆ ตามแนวทางปฏิบัติของวิธีขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยวิธีไม่บังคับไปก่อนเป็นเวลา 5 ปีโดยมีหลักการและมาตรการดำเนินงาน

2. ระหว่างช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ดำเนินการเร่งขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยวิธีไม่บังคับนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของแต่ละปีพร้อมทั้งปรับปรุงการดำเนินงานและหารูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม เพื่อให้เด็กและเยาวชนทุกคนในวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.4.2 รูปแบบและวิธีการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. จุดมุ่งหมาย

เพื่อมุ่งให้เด็กและเยาวชนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งที่จบมาก่อนและเพิ่งจบการศึกษา ได้มีโอกาสเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสทั้งในชุมชนเมืองและชุมชนชนบทห่างไกล ตลอดจนสามเณรจะได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษ

2. หลักการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ

- 2.1 ปิดหลักการสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งฐานะของครอบครัวและสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ แต่ในขณะเดียวกันจะต้องมีส่วนที่ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์และสมรรถภาพพื้นฐาน (Basic competence) อย่างเดียวกัน ในฐานะที่เป็นคนไทยไม่ว่าจะเรียนอยู่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ส่วนไหนของประเทศก็ตาม

- 2.2 สารของการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะผสมผสานอย่างได้สัดส่วนระหว่างวิชาการ วิชาชีพ และวิชาสมรรถภาพพื้นฐาน อันจะทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการศึกษาอย่างแน่นอนและสามารถแสดงให้เห็นความแตกต่างไปจากผู้ที่ไม่ได้เรียนในระดับการศึกษานี้ อย่างชัดเจน

2.3 การจัดกิจกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากผู้ปกครอง สถานประกอบการ หน่วยงาน ทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน ตลอดจนชุมชนหรือท้องถิ่น และจากหน่วยงานหรือองค์กรระหว่างประเทศ โดยมีการระดมทรัพยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด

3. รูปแบบวิธีการจัด มีดังนี้

3.1 หลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตร และวิธีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนความแตกต่างระหว่างบุคคล และสนองความต้องการของผู้เรียนให้มากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจ รวมทั้งเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรมากขึ้น โดยโครงสร้างของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบด้วยกลุ่มวิชา 3 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

3.1.1 กลุ่มสมรรถภาพพื้นฐาน ประกอบด้วยวิชาพื้นฐานทั่วไปและวิชาแกน ซึ่งเป็นวิชาที่มีเนื้อหาสาระในการสร้างเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการเรียนรู้อย่างเดียวกัน เพื่อความเป็นพลเมืองดีมีระเบียบวินัย มีความรักชาติ มีคุณภาพ มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีทักษะในการที่จะสื่อความหมายการใช้ภาษา มีทักษะในการกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะในการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ การปรับตัว การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การรักษาสีสิ่งแวดล้อม มีความพร้อมที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขในวิถีทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

3.1.2 กลุ่มวิชาการมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะทางวิชาการสำหรับการศึกษาต่อระดับสูงต่อไป หรือเป็นพื้นฐานในการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เช่น กลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ที่ต่อเนื่องจากที่เรียนมาแล้วในกลุ่มสมรรถภาพพื้นฐาน

3.1.3 กลุ่มประสบการณ์อาชีพ มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพที่จะสามารถออกไปประกอบอาชีพของตนเองหรือสามารถช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพของครอบครัวต่อไปได้ เช่น กลุ่มวิชาชีพ และรูปแบบการจัดการเรียนวิชาอาชีพที่ได้จากผลการวิจัยของกรมวิชาการ

3.2 วิธีสอน ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.2.1 ไม่ยึดเวลาหรือชั้นปีเป็นหลัก แต่จะยึดผลสัมฤทธิ์ในสมรรถภาพ ของผู้เรียนเป็นหลัก ผู้เรียนสอบผ่านเนื้อหาวิชาใดไปแล้วสามารถเก็บสะสมผลการเรียนวิชานั้น ๆ ไว้ได้

3.2.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป สำหรับภาคปฏิบัตินั้นอาจจัดกิจกรรมที่โรงเรียน ในสถานประกอบการในท้องถิ่นหรือที่บ้านก็ได้

3.3 การบริหารและการจัดการ มีวิธีการดังต่อไปนี้

3.3.1 จัดให้มีระบบเทียบหน่วยการเรียนรู้ โดยเฉพาะกลุ่มวิธีประสบการณ์ อาชีพ ให้ผู้เรียนสามารถนำผลการทำงานอาชีพที่ปฏิบัติอยู่ที่บ้านหรือสถานประกอบการมาเทียบเป็นหน่วยการเรียนรู้ได้ และสามารถถ่ายโอนหน่วยการเรียนรู้กันได้ ระหว่างการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดเดียวกันและต่างสังกัด รวมทั้งระหว่างในระบบและนอกระบบโรงเรียน

3.3.2 มีการพัฒนาการจัดการระบบบริหารโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจวิธีการดำเนินงาน และสามารถดำเนินการตามบทบาทได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

3.3.3 ปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอนของครู ให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการอบรมครูผู้ปฏิบัติการสอนให้สามารถนำหลักสูตรไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

3.3.4 พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผล และมีแนวทางที่ชัดเจนและสามารถดำเนินการให้เหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดไว้

3.3.5 ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างกว้างขวาง ในส่วนกลางให้ประสานการดำเนินงานผ่านคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนในระดับจังหวัดมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านทางคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด เพื่อให้มีการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน

3.4 ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการจะต้องระดมทรัพยากรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนมาใช้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.5 การส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผู้มาเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมากขึ้นดังนี้

3.5.1 ช่วยลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ให้ทุนการศึกษา การยกเว้นค่าบำรุงการศึกษา การจัดบริการสื่อการสอน การผ่อนปรนในเรื่องการแต่งกายเครื่องแบบ การจัดพาหนะที่พักอาศัยให้ การจัดอาหารกลางวันให้ รวมทั้งการจัดให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน

3.5.2 จัดให้มีระบบการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียน รวมทั้งมีการผลิตครูแนะแนวและพัฒนาครูประจำการในสถานศึกษาต่าง ๆ ให้มีความรู้ความสามารถในการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ และทำหน้าที่ด้านนี้อย่างเข้มแข็ง

3.6 การประชาสัมพันธ์ ให้มีระบบการประชาสัมพันธ์และรณรงค์เพื่อให้ผู้ปกครองและเด็กเห็นความสำคัญของการศึกษาและเห็นประโยชน์ของการเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ให้เห็นเป็นลักษณะที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนว่าผู้เรียนในระดับการศึกษาจะมีความรู้ ความสามารถในการปรับปรุงชีวิต ความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น โดยมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องนี้ตั้งแต่ระดับชาติลงไปจนถึงระดับท้องถิ่น โดยกำหนดให้องค์กรสื่อมวลชนของรัฐบาลและเอกชนรวมทั้งองค์กรอื่นในชุมชน เช่น สภาตำบล วัด ฯลฯ ทำหน้าที่รับผิดชอบในการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ในเรื่องนี้อย่างเข้มแข็ง และมีระบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

4. ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่มีต่อผลความสำเร็จคือ

- 4.1 จะต้องจัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบในการผลิตสื่อการเรียนการสอนโดยเฉพาะสื่อการเรียนการสอนทางไกล ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
- 4.2 จัดให้มีระบบการประสานงานที่มีประสิทธิภาพโดยกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานในสังกัดต้องทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4.3 มีการระดมบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งชุมชนมาช่วยในการจัดการศึกษา
- 4.4 กระทรวงศึกษาธิการควรได้มีการประสานงานกับกระทรวงการคลัง เพื่อให้มีการดำเนินการปรับปรุงระเบียบการเบิกจ่ายเงินรายได้ของสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาช่วยตัวเองในการหารายได้และสามารถนำรายได้นั้นมาใช้จ่ายในการจัดการศึกษาได้อย่างคล่องแคล่ว

2.5 แนวปฏิบัติในการคัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา

ในการคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาที่จะเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนตามหลักเกณฑ์ดังนี้ (ดำริ บัญช.2534:4)

1. มีพื้นที่เพียงพอ และเอื้ออำนวยต่อการฝึกเรียน ทำกิจกรรมการเกษตร (เรียนการเลี้ยงสัตว์ ฝึกผักสวนครัว ฯลฯ ให้มีผลผลิตได้)
2. มีอาคารสถานที่ (เช่น โรงเรียน อาคารเอนกประสงค์ ห้องสมุด ฯลฯ) โต๊ะ เก้าอี้ พัดลม คุรุภัณฑ์ สนับสนุนการเรียนการสอน ในระดับมัธยมศึกษา
3. มีผลสำเร็จด้านการเรียนการสอนอาชีพ กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ นักเรียนสามารถมีรายได้ระหว่างเรียนได้
4. เป็นโรงเรียนประถมศึกษาในเขตชนบท ห่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษา (ประมาณ 5 กิโลเมตร) เมื่อเปิดทำการสอนจะต้องไม่กระทบกระเทือนโรงเรียนมัธยมศึกษา

5. เป็นโรงเรียนในเขตพื้นที่ ซึ่งมีอัตราการเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาต่ำอันเนื่องมาจากความยากจนของผู้ปกครอง

6. ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความสนใจตั้งใจ กระตือรือร้นและเสียสละ ส่งเสริมที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกตามเกณฑ์ดังกล่าว จะต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและศิลปวัฒนธรรมระดับจังหวัดก่อนเปิดทำการสอนด้วย

2.6 แนวทางการปฏิบัติในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากระทรวงศึกษาธิการได้วางแนวการปฏิบัติไว้ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.2535 :83 - 86)

1. ปรัชญาในการขยายโอกาสทางการศึกษา

เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีศักยภาพ ในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถ คิดอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ได้อย่างเป็นเหตุผล สามารถดำเนินกิจการต่าง ๆ ตามความสามารถของตนเองได้ ตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองได้ มีคุณธรรม สามารถเลือกปรับ และปรับตัวให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี

2. หลักการเบื้องต้น

2.1 การจัดการศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จัดให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

2.2 การจัดการที่สูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถือเป็นการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามแผนการศึกษา2534 และไม่ถือเป็นการศึกษาภาคบังคับ

2.3 ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ประสบการณ์และสมรรถภาพพื้นฐานอย่างเดียวกัน ไม่ว่าจะเรียนอยู่ในส่วนใดของประเทศ

2.4 หลักสูตรการสอน นอกจากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2534 (2533) สามารถจัดการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นแบบอื่น ๆ ได้อีก เช่น หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2530 หรือหลักสูตรเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนต้นที่จัดทำขึ้นใหม่

2.5 การเทียบโอนหน่วยการเรียนรู้ระหว่างหลักสูตรต่าง ๆ ให้สามารถกระทำได้โดยกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและแนวปฏิบัติ

2.6 การจัดการศึกษาให้เป็นการระดมทรัพยากร จากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมาใช้ในการดำเนินงาน

2.7 การดำเนินงานตามโครงการนี้ เป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เรียนต่อมากที่สุด

3. วัตถุประสงค์ของการขยายโอกาสทางการศึกษา

เพื่อขยายโอกาสให้แก่เด็กนักเรียน เยาวชน และประชาชนรวมทั้งพระภิกษุสามเณร ที่ผ่านการศึกษาในระดับประถมศึกษาแล้ว โดยไม่จำกัดเพศ สถานภาพของเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสภาพความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจ ได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกโรงเรียนให้มากที่สุด

4. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ดำเนินการจำแนกได้ดังนี้

- 4.1 กลุ่มที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- 4.2 กลุ่มที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว และไม่ได้เรียนต่อ ซึ่งส่วนหนึ่ง อยู่ในตลาดแรงงาน และส่วนหนึ่งบิดามารดา หรือผู้ปกครองทำงาน
- 4.3 กลุ่มเด็กผู้หญิง
- 4.4 กลุ่มพระภิกษุสามเณร

5. จุดประสงค์ในการดำเนินงาน

เพื่อให้โครงการขยายโอกาสทางการศึกษามรรลัวัตถุประสงค์คือให้ผู้เรียนจบระดับประถมศึกษาได้เข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มากที่สุด กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานดังนี้

- 5.1 จัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน
- 5.2 ให้สามารถนำผลการเรียนจากรูปแบบต่าง ๆ ไปเทียบกันได้
- 5.3 อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนโดยให้ที่เรียนอยู่ใกล้บ้านและให้ผู้เรียนสามารถช่วยผู้ปกครองทำงานได้
- 5.4 ลดภาระของผู้ปกครอง โดยยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา ให้การสนับสนุนด้านแบบเรียน เครื่องเขียน อุปกรณ์การเรียนเครื่องแบบและอาหารกลางวัน
- 5.5 ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีวิชาชีพมากขึ้นและจัดให้มีกิจกรรมเพื่อให้มีรายได้ระหว่างเรียน
- 5.6 ไม่ยึดถือเวลาหรือชั้นปีเป็นหลัก แต่ยึดถือผลสัมฤทธิ์ของการเรียนเป็นเกณฑ์ ผู้เรียนสามารถเก็บสะสมผลการเรียนได้จนกว่าจะจบหลักสูตร

2.7 โครงสร้างหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นตลอดจนความแตกต่างระหว่างบุคคลและสนองความต้องการของผู้เรียนให้มากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความถนัดความสนใจ รวมทั้งเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรมากขึ้น

โครงสร้างของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชา

1. กลุ่มสมรรถภาพพื้นฐาน ประกอบด้วยวิชาพื้นฐานทั่วไป และวิชาแกน ซึ่งเป็นวิชาที่มีเนื้อหาสาระในการสร้างเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการเรียนรู้อย่างเดียวกัน เพื่อความเป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย มีความรักชาติ มีคุณภาพ มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีทักษะในการสื่อความหมาย การใช้ภาษา มีทักษะในการทำงาน และดำรงชีวิตตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะในการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ การปรับตัว การทำงานเป็นกลุ่ม การรักษาสีงแวดล้อม มีความพร้อมที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในวิถีทางการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

2. กลุ่มวิชาการ มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะทางวิชาการสำหรับการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป หรือเป็นพื้นฐานในการที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เช่น กลุ่มภาษา กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ฯลฯ ที่ต่อเนื่องจากที่เรียนมาแล้วในกลุ่มสมรรถภาพพื้นฐาน

3. กลุ่มประสบการณ์วิชาชีพ มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพที่จะสามารถเลือกประกอบของตนเองได้ หรือสามารถที่จะช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพของครอบครัวได้

การเลือกกลุ่มสมรรถภาพพื้นฐาน ทุกคนจะต้องเรียนอย่างเดียวกันส่วนกลุ่มวิชาการและกลุ่มประสบการณ์อาชีพ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามสัดส่วนที่มากหรือน้อยตามความสนใจและความถนัด

สำหรับหลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนในปัจจุบันมี 4 หลักสูตร ให้เลือกเรียนได้ตามความต้องการและความสะดวกของผู้เรียน ได้แก่

1. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533)
2. หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพ.ศ.2530
4. หลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ (ปอ.)

นอกจากหลักสูตรที่กล่าวมาแล้วกระทรวงศึกษาธิการยังจะจัดทำหลักสูตรอื่นเพิ่มเติมเพื่อจัดสอนให้แก่กลุ่มเป้าหมายพิเศษที่ไม่สามารถเรียนตามหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งการกำหนดให้หลักสูตรฝึกอาชีพระยะสั้น สามารถนับเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีอยู่แล้วได้

2.8 ผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานขยายทางการศึกษา

การรายงานผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่าผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานขยายโอกาสทางการศึกษา มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2535 : 8-9)

1. ผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาภายในโรงเรียน

การเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีผลทางการจัดการเรียนการสอน ระดับประถมศึกษาในบางประการดังนี้

1.1 อาคารสถานที่ การใช้อาคารสถานที่ส่วนใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาต้องเปลี่ยนห้องกิจกรรมต่างๆ มาเป็นห้องเรียนสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.2 ภาระการสอนของครู ครูต้องรับภาระการสอนมากขึ้น ต้องรับการดูแลเด็กมากขึ้น และต้องรับผิดชอบการสอนหลายวิชาหลายชั้นเรียน

1.3 ขวัญและกำลังใจ ครูมีขวัญและกำลังใจดีเป็นปกติทั้งที่สอนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

ผลกระทบที่เกิดขึ้น ครูเห็นว่าการเปิดชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษานั้น มีผลดีมากกว่าผลเสีย ที่ทำให้เด็กยากจนได้มีโอกาสเรียนต่อมากขึ้นโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก และทำให้เด็กประถมศึกษา มีความกระตือรือร้นและตั้งใจเรียนมากขึ้นเพราะมีความหวังในการเรียนต่อ เด็กมัธยมศึกษาเป็นตัวอย่างแก่เด็กประถมศึกษาทั้งในด้านการเรียนต่อและการทำกิจกรรม รวมทั้งช่วยดูแลและให้คำแนะนำแก่เด็กประถมด้วย

2. ผลกระทบต่อจำนวนนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาใกล้เคียง

การเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้นที่โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้น ส่วนใหญ่ไม่มีผลกระทบที่ชัดเจนต่อจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำตำบล และโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอ เนื่องจากเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะเรียนต่อโรงเรียนเดิมเพราะอยู่ใกล้บ้านจึงมีความสะดวกที่จะเรียนต่อในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมากกว่าของกรมสามัญศึกษา

2.9 ปัญหาอุปสรรค

การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีปัญหาต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 9 - 11)

1. อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ โรงเรียนยังขาดอาคารเรียน อาคารประกอบ ตลอดจนห้องจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน เช่น ห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์ บางโรงเรียนมีพื้นที่ทางการเกษตรไม่เพียงพอ สำหรับใช้การเรียนการสอน
2. วัสดุครุภัณฑ์บางประเภทยังขาดแคลน เช่น โต๊ะและเก้าอี้สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งต้องขอยืมจากโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น ๆ นอกจากนี้ยังขาดแคลนครุภัณฑ์สำนักงานที่จำเป็นบางประเภท เช่น เครื่องโพรเจกเตอร์
3. อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอ เช่น คู่มือครู แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ โดยเฉพาะคู่มือครู และแบบเรียนโรงเรียนได้รับล่าช้าและไม่ทันต่อการใช้ในการเรียนการสอน นอกจากนี้อุปกรณ์บางประเภท เช่น เครื่องกีฬา สารเคมีสำหรับทดลองต่าง ๆ อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติวิชาชีพและโสตทัศนูปกรณ์ยังมีปริมาณไม่เพียงพอ
4. บุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอ และวุฒิสภาวิชาเอกไม่ตรงกับวิชาที่สอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชาบังคับ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษนั้นยังขาดแคลนครูที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และยังขาดวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในสายวิชาชีพด้วย
5. งบประมาณที่ได้รับล่าช้า และมีจำนวนไม่เพียงพอใช้จ่ายในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ รวมทั้งงบประมาณในการจัดอบรมสัมมนาและศึกษาดูงานด้วย
6. การประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงให้เด็กเข้าเรียนต่อ ทำได้ไม่ครอบคลุมทั้งอำเภอ และขาดการประสานงานและวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
7. การประสานงานการขยายโอกาสทางการศึกษา ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ยังไม่มีการสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนเป็นทางการจากหน่วยงานระดับนโยบายเจ้าสังกัด
8. ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่มีฐานะยากจน ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และต้องการให้เด็กช่วยทำงานบ้านผู้ปกครองบางคนในท้องถิ่นนิยมส่งบุตรหลานไปทำงานหารายได้ช่วยครอบครัว

2.10 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รับผิดชอบดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดแต่ละระดับไว้ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินการในด้านการคัดเลือกโรงเรียนการจัดหาวัสดุ งานวิชาการ และประชาสัมพันธ์

1.2 ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบาย

1.3 ประชุม อบรม สัมมนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงนโยบายและแนวดำเนินงานโครงการ

1.4 ส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน โครงการทางเอกสารและสื่อมวลชน

1.6 นิเทศ ติดตาม และสรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ

1.7 ประเมินผล พัฒนาและปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงาน

2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด

2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการระดับจังหวัด

2.2 ดำเนินงานตามนโยบาย

2.3 จัดทำแผนการเปิดโรงเรียนในโครงการแต่ละปี ตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียน

2.4 จัดทำสถิติข้อมูลที่จำเป็นของรายโรงเรียนให้เป็นปัจจุบันและถูกต้อง

2.5 กำหนดแผนการประสานงานด้านการนิเทศ ติดตามสนับสนุนการเรียนการสอน ร่วมกับหน่วยศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา และศึกษานิเทศก์จังหวัด กรมสามัญศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.6 สนับสนุนให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2.7 ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนได้รับรู้และเห็นคุณค่าของการศึกษา

2.8 กำกับ ดูแล และนิเทศติดตามการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ร่วมกับเจ้าหน้าที่ระดับเขตการศึกษาและอำเภอ

2.9 ประเมินผล พัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงาน

2.10 รายงานความก้าวหน้า และผลการดำเนินงานที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทราบเป็นระยะ ๆ

3. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

3.1 รับนโยบายและแนวทางดำเนินนโยบายจากสำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัด

3.2 แต่งตั้งคณะทำงาน

3.3 ส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียน ในด้านการเตรียมความพร้อมด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ การจัดครูที่ถนัด การสำรวจและทำทะเบียนรายชื่อผู้ชำนาญการท้องถิ่นในสาขาต่าง ๆ สำรวจความต้องการและความสนใจของนักเรียนและผู้ปกครอง และประสานงานกับโรงเรียนมัธยมที่เป็นพี่เลี้ยง และหน่วยงานอื่น ๆ

3.4 จัดทำสถิติข้อมูลต่างๆของโรงเรียนให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

3.5 การประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานตามโครงการ

3.6 นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3.7 รายงานความก้าวหน้า และผลการดำเนินงานให้สำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดทราบ

4. โรงเรียนในโครงการ

4.1 รับนโยบายจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ

4.2 ดำเนินการในด้าน

4.2.1 เตรียมความพร้อมด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์

4.2.2 ประสานงานกับอำเภอและจังหวัดในการจัดอัตราครู

4.2.3 สำรวจ และร่วมมือกับผู้ชำนาญการท้องถิ่น แหล่งวิทยากร สถานที่ ประกอบการ เพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4.2.4 สำรวจความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง

4.2.5 เตรียมความพร้อมด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.3 วางแผนการเรียนการสอนและงานด้านอื่น ๆ ร่วมกับจังหวัด อำเภอ และโรงเรียนพี่เลี้ยง

4.4 ประสานงานกับบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆที่เกี่ยวข้อง

4.5 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

4.6 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียน

4.7 พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.8 รายงานผลให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอทราบ

2.11 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

การดำเนินงานการศึกษา เกี่ยวกับการขยายโอกาสทางการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา ยังมีน้อยเพราะเพิ่งจะเริ่มดำเนินการในปีการศึกษา 2533 มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ทัศนีย์ จันทรแท้ (2528 : 160-169) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรค ในการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (รุ่นที่ 1) โดยศึกษาในด้านสังคมสงเคราะห์พบว่า การยกเว้นเงินบำรุง การศึกษาให้แก่เด็กที่เข้าเรียนม.1 ร้อยละ 50 ของทั้งหมดนั้น ทุกโรงเรียนมีความเห็นว่า งบประมาณไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่ขาดแคลน แม้จะจัดหนังสือให้ยืมเรียนทุกคน แต่ละ แห่งก็ยังพบว่า ควรช่วยเรื่องเสื้อผ้า เครื่องแบบ และอุปกรณ์การเรียนการสอน ตลอดจนขอให้ ช่วยด้านอื่น ๆ อีก เช่น จัดที่พักให้ จัดอาหารกลางวัน ฯลฯ ซึ่งมากเกินกว่าที่กรมสามัญศึกษา จะแบกรับช่วยเหลือได้ตามต้องการ จัดทำโครงการระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนมาช่วยแล้วก็ยัง ได้ผลน้อยเนื่องจากเหตุผลหลายประการและที่สำคัญในระดับมัธยมศึกษาเป็นเด็กโตที่พอจะช่วย ตนเองได้บ้าง ผู้มีจิตศรัทธาจะช่วยเด็กประถมศึกษามากกว่า

ประเสริฐ แก้วเพชร (2528 : ๑) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับการ ศึกษาต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้” พบว่า สาเหตุ ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ มีดังนี้

1. ตัวแปรเกี่ยวกับนักเรียน ที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนมากที่สุดคือ ผู้ปกครองมีรายได้น้อยและผู้ปกครองมีบุตรหลายคน จึงไม่สามารถส่งเสียให้บุตรเรียนต่อได้
2. ตัวแปรเกี่ยวกับผู้ปกครองที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนมากที่สุด คือ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีรายได้น้อยจะต้องการให้บุตรช่วยเหลือในการทำงานหารายได้เพิ่มให้แก่ ครอบครัว หรือให้ช่วยเหลืองานบ้าน บุตรจึงไม่สามารถเรียนต่อได้
3. ตัวแปรเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนมากที่สุด คือ นักเรียน นักศึกษาที่ว่างงานหลังจากจบการศึกษาเป็นตัวอย่างให้นักเรียนไม่อยากจะเรียนต่อ เพราะกลัวว่าเมื่อจบการศึกษาแล้วจะไม่มียานพาหนะ

สมพงษ์ พลสูงเนิน (2531 : ก) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพและปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ที่รับนักเรียนได้ต่ำกว่าเป้าหมาย” ผลการวิจัย พบว่า กรมสามัญศึกษามีปัญหาทุกด้าน ได้แก่

1. ไม่สามารถจัดสรรกำลังครูอาจารย์ให้ตรงตามที่โรงเรียนต้องการ โดยเฉพาะขาดแคลนครูที่สอนวิชาชีพ รวมทั้งไม่มีความรู้ในสาขาวิชาที่สอน และสอนมากรายวิชาเกินไป

2. ขาดแคลนงบประมาณการจัดวัสดุอุปกรณ์การศึกษา และโรงเรียนได้รับล่าช้า

3. ส่วนการดำเนินงานของโรงเรียน พบว่า มีปัญหาด้านผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ในการประเมินฐานะผู้ปกครองนักเรียนเพื่อยกเว้นเงินบำรุงการศึกษา ผู้ปกครองไม่ให้ข้อมูลที่เป็นจริงและมีจำนวนนักเรียนเพื่อยกเว้นเงินบำรุงการศึกษามากกว่าที่กำหนดไว้ หนังสือที่ให้นักเรียนยืมเรียนชำรุดสูญหาย การจัดโรงเรียนตามแผนเต็มรูป โรงเรียนรับนักเรียนไม่ได้เต็มตามที่กรมสามัญศึกษากำหนด

แสงชัย สิงห์วิบูลย์ และคณะสำนักงานศึกษาธิการเขต พิษณุโลก(2532: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพการเรียนการสอนโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยม เขตการศึกษา 7” ผลการวิจัยพบว่า มีการจัดการเรียนแบบปกติมากกว่าแบบกึ่งระบบ การเรียนกึ่งระบบ คือ มาเรียน 3 วันต่อสัปดาห์ กิจกรรมทดแทนในวิชาสามัญที่ครูใช้มากที่สุดคือให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ส่วนวิชาอาชีพนั้น ส่วนมากนักเรียนทำกิจกรรม ตามใบงานที่ครูมอบหมาย สำหรับการเรียนการสอนที่ครูปฏิบัติอยู่ในระดับมากได้แก่ การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ และตรวจสอบผลงาน และสิ่งที่ครูปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย คือจัดทำหรือจัดหาบทเรียนสำเร็จรูปให้ศึกษาด้วยตนเอง หรือเป็นกลุ่ม และครูใช้เวลาในการอธิบายน้อยในแต่ละครั้งที่สอน สำหรับเหตุผลที่นักเรียนเข้าเรียนต่อระดับมัธยมนั้น ได้ให้เหตุผลว่ามีความตั้งใจที่จะเรียนอยู่แล้ว ส่วนความคิดเห็นของผู้ปกครองพบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา และมีความพอใจมากที่สุดในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนที่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จากผลการวิจัยดังกล่าว ต่างจากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านที่เห็นว่า ไม่ควรขยายโอกาสทางการศึกษา

ประเสริฐ บุญท้าว(2533 : 85)ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพการดำเนินการในโรงเรียนนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 9” พบปัญหาดังนี้

1. ขาดแหล่งทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
2. การร่วมมือระหว่างกรมสามัญศึกษาและกรมวิชาการ ที่จะให้การสนับสนุนยังมีน้อย
3. จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่ดำเนินการ
4. การกำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผลการดำเนินการในโรงเรียนยังไม่ค่อยได้ผลดี

5. การจัดสรรงบประมาณ เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนไม่มีอะไรพิเศษจากโรงเรียนทั่ว ๆ ไป

กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการนี้ที่มีความพร้อมในการเปิดสอนในแต่ละภาค รวม 9 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้การสัมภาษณ์ในช่วงวันที่ 11-16 พฤศจิกายน 2533 ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านอาคารสถานที่ที่มีเพียงพอ เนื่องจากเปิดสอนมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพียงห้องเดียว สำหรับปีการศึกษาต่อไป ซึ่งจะต้องเปิดรับนักเรียนเพิ่มขึ้นนั้น อาคารสถานที่อาจไม่เพียงพอ ทางโรงเรียนจะต้องเตรียมการให้พร้อม สำหรับโต๊ะ เก้าอี้ของบางโรงเรียนซึ่งขนาดเล็ก ไม่เหมาะสมกับเด็กมัธยมศึกษา

2. ด้านบุคลากร ด้านผู้บริหารนั้น ทุกโรงมีความกระตือรือร้น และให้การสนับสนุน การดำเนินงานด้วยดี

ด้านครูผู้สอน ได้คัดเลือกจากครูที่สอนชั้นประถมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่สอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนนั้น บางโรงเรียนมีครูไม่เพียงพอตามวิชาที่ต้องการ ได้ขอครูที่สอนชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนอื่นมาช่วยสอน นอกจากนี้ครูที่สอนชั้น ม.1 โดยส่วนใหญ่ ยังสอนทั้งชั้นประถมศึกษา และชั้นมัธยมศึกษา เนื่องจากมีครูไม่เพียงพอ ทำให้ครูดังกล่าวมีภาระสอนที่ค่อนข้างมาก

ด้านวุฒิครูนั้น ส่วนใหญ่วุฒิปริญญาตรี ในด้านการสอนบางคนไม่ตรงตามคุณวุฒิเนื่องจากมีครูไม่เพียงพอ

ด้านประสบการณ์ในการสอนนั้น ครูส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการสอนระดับมัธยมศึกษา จึงต้องอาศัยคู่มือครู ขอคำแนะนำจากศึกษานิเทศก์ ครูมีความตั้งใจในการทำงานมาก แม้ว่าในระยะแรกจะมีความวิตกกังวล แต่เมื่อได้รับคำแนะนำ และได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีความมั่นใจมากขึ้น แต่ครูก็ยังต้องการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพิ่มเติม

3. ด้านอุปกรณ์การสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุปกรณ์วิทยาศาสตร์) ขาดสื่อการสอน และหนังสือสำหรับให้นักเรียนใช้ศึกษาค้นคว้า (กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2534 : 17-24)

ณรงค์ ณ ลำพูน (2534 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการขยายการศึกษาเป็น 9 ปี” โดยศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน จำนวน 281 คน ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นต่อการขยายการศึกษาเป็น 9 ปี เกี่ยวกับงานวิชาการว่า ควรขยายการศึกษาเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี โดยใช้หลักสูตร ม.1 - ม.3 อยู่ในระดับมาก. งานด้านบุคลากร ว่าควรจัดให้มีการฝึกอบรมครูงานเกี่ยวกับการใช้และพัฒนาหลักสูตรแบบเรียน วิธีสอนให้มากที่สุด ด้านอาคารสถานที่ ยังไม่สามารถจะหาห้องทดลองทางวิทยาศาสตร์และห้องปฏิบัติการอื่น ๆ ได้

อำนวย เอกฐิน (2534 : 89-96) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามทัศนะของครูและผู้บริหารโรงเรียน 14 มาตรการของกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 11” พบปัญหาดังนี้

1. มาตรการในด้านการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อช่วยเหลือการเรียนรู้การสอน มีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในเกณฑ์สูง ในเรื่องครูมีชั่วโมงสอนมากเกินไป ศึกษานิเทศก์ขาดการติดตามดูแล ขาดแคลนสื่อการเรียนรู้การสอน และขาดความสนใจที่จะสร้างสื่อ

2. มาตรการด้านการบริหารหลักสูตร พบว่ามีปัญหามาก คือสื่อการเรียนรู้การสอนมีไม่เพียงพอ และบางอย่างครูไม่สามารถจัดทำขึ้นเองได้ จำนวนครูไม่เพียงพอทั้งชั้นเรียนและแผนการเรียน โรงเรียนไม่สามารถจัดห้องเรียนเป็นห้องสนับสนุนการสอนวิชาต่าง ๆ ได้ หนังสือและแบบฝึกหัดที่ให้นักเรียนยืมเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอ

3. มาตรการด้านการส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูเกียรติ ผลงานดีเด่น ปัญหา คือ การนิเทศติดตามประเมินผลระหว่างโครงการยังทำได้น้อยเพราะขาดบุคลากรการช่วยเหลือทางวิชาการยังไม่เพียงพอ การบำรุงขวัญและกำลังใจในการทำงานของฝ่ายบริหาร หรือศึกษานิเทศก์ยังน้อยเกินไป

4. มาตรการการบริหารหลักสูตรแบบกึ่งระบบ โรงเรียนที่มีปัญหามากที่สุด คือ การสร้างที่พักอาศัยของนักเรียนในโรงเรียนการสร้างความสัมพันธ์กับกระบวนการศึกษาออกโรงเรียน แนวการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ

สมศักดิ์ พัฒนากุล (2534 : 63) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามการดำเนินงานโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ ในเขตการศึกษา 11" ผลการวิจัยพบว่า ครูมีส่วนร่วมในการทำงาน การจัดทำทะเบียนหลักฐานอยู่ในระดับปัญหาปานกลาง

สมพล หาวารี (2534:79-97) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรมสามัญศึกษาพบว่า

1. ด้านสภาพปัญหาของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา มีปัญหามากที่สุด คือ อุปกรณ์การสอน และสื่อการสอนวิชาชีพขาดแคลน งบประมาณที่ทางราชการจัดให้ไม่เพียงพอ และได้รับล่าช้า โรงเรียนขาดแคลนเงินทุนในการจัดซื้อวัสดุการเรียน หรือวัสดุฝึกให้แก่ผู้เรียน

2. ด้านหลักสูตรวิชาอาชีพในโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ควรเน้นหนักทางวิชาอาชีพท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนเรียนแล้วจะได้มีรายได้ระหว่างเรียนและพบว่าประชาชน มีความต้องการทางการศึกษาค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดในการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพ การเรียนวิชาชีพในโรงเรียนควรยึดอาชีพหลักและอาชีพเสริมของชุมชนต้องมีทรัพยากรท้องถิ่น รู้วิธีดำเนินการโดยเรียนรู้จากหลายแหล่งส่งเสริมวิชาชีพให้ครบวงจร สรรหาบุคลากรวิชาชีพ รวมทั้งประกาศให้แหล่งฝึกอาชีพเป็นสถานฝึกอาชีพของโรงเรียน

น้ำ ชัยศรี (2535 : 87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาทัศนะของครูและผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนโครงการนำร่องที่มีต่อการขยายการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ในเขตการศึกษา 4"พบว่า ด้านกิจการนักเรียน การจัดบริการอาหารกลางวัน การบริการน้ำดื่ม น้ำใช้ มีปัญหา

ไม่มากเหมือนประเด็นอื่น ๆ นั้น น่าจะมีสาเหตุมาจากโรงเรียนในโครงการนำร่องขยายโอกาสทางการศึกษาทุกโรงเรียน ได้ดำเนินการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษามาตลอด ซึ่งการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ได้ดำเนินการโครงการอาหารกลางวันแก่นักเรียน เป็นโครงการสำคัญประการหนึ่งตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนประถมศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535: 38) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รายงานการวิจัยโครงการขยายโอกาสทางการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ” พบว่า

1. ด้านการสอน ครูสอนได้ตรงตามหลักสูตร การจัดทำแผนการสอนครอบคลุมเนื้อหา และจุดประสงค์ในรายวิชา การเลือกใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนได้ถูกต้อง การวัดผลประเมินผล อยู่ในระดับมีปัญหาน้อย

2. ด้านการให้คำแนะนำช่วยเหลือจากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าได้รับความช่วยเหลืออย่างไม่เป็นทางการ ทางด้านการให้คำแนะนำด้านการเรียนการสอน การให้ยืม และวิธีการใช้สื่อการสอน โดยสาเหตุที่ว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และสังกัดกรมสามัญศึกษาอยู่ไม่ไกลกันนักในเขตชนบทจึงสามารถพูดจาประสานงานกันได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งจากหน่วยราชการต้นสังกัดแต่อย่างใด ศึกษาธิการเขตเขตการศึกษา 11(2535 :29-65) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11” พบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนการสอน ขาดแคลนบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนอาคารสถานที่ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดครูผู้สอน

2. ด้านการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า มีการพัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกอบรมครูผู้สอนจากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 1-5 ครั้ง ซึ่งส่งผลให้ครูผู้สอนมีความมั่นใจในการสอนตามหลักสูตร

3. ด้านวิชาการ ขาดครูผู้สอนในกลุ่มวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิชาการงานอาชีพ

4. ด้านการนิเทศการสอน ศึกษาพิเศษก็มีการสนับสนุนด้านการนิเทศการเรียนการสอนน้อย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(2535 : 7) ได้ทำการวิจัยเรื่อง“รายงานผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน” พบว่า โรงเรียนประสบปัญหาครูมีวุฒิไม่ตรงกับวิชาที่สอน โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และวิชาชีพ

ประพัฒน์ ศรีสุข (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการของครูระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 7 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับ

การจัดการเรียนการสอน ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า

1. ครูระดับประถมศึกษามีปัญหาด้านคุณลักษณะของครู ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน และด้านการใช้วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง
2. ครูระดับประถมศึกษา มีความต้องการในด้านการใช้วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการด้านคุณลักษณะของครู และด้านบรรยากาศการเรียนการสอน เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง
3. ผลการทดสอบสมมุติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัญหา และความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

วีรพล วงศ์นันดา (2535 : 165-177) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาสามัญ และครูผู้สอนวิชาการทำงานและอาชีพมีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านธุรการ และการเงิน พัสดุ ด้านกิจการนักเรียน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน
2. ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาสามัญ และครูผู้สอนวิชาการทำงานและอาชีพมีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านกิจการนักเรียน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535 : 9) พบว่า โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษามีอาคารไม่เพียงพอ วัสดุครุภัณฑ์บางประเภทไม่เพียงพอ ขาดแคลนบุคลากร บางคนสอนไม่ตรงตามสาขาที่เรียนมา งบประมาณไม่เพียงพอและล่าช้า การประชาสัมพันธ์ทำได้ไม่ครอบคลุม ขาดการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ผู้ปกครองยากจน ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อและต้องการให้เด็กช่วยทำงานบ้าน

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 6 ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน และความต้องการการศึกษาของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 6 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน 105 คน ครู 105 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,100 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1,080 คน เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานของโรงเรียนทั้ง 6 ด้าน คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานธุรการ งานกิจการนักเรียน และงานสัมพันธ์ชุมชน ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือในเรื่องครูที่มีความรู้เฉพาะสาขาวิชา สื่อการเรียนการสอน อาคารเรียน ห้องปฏิบัติการเฉพาะ เอกสารประกอบการสอน ตลอดจนวัสดุ ครุภัณฑ์

3. นักเรียนชั้น ป.6 ต้องการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ จุดประสงค์ในการเรียน เพื่อเรียนต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป และเข้าเรียนระดับมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 24.80) และเพื่อทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม (ร้อยละ 23.80) ส่วนผู้ปกครองนักเรียนชั้น ป.6 ต้องการให้บุตรทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม (ร้อยละ 19.40) เพื่อเรียนต่อในชั้นสูงขึ้น และเข้ามหาวิทยาลัย (ร้อยละ 19.20) เรียนต่ออาชีวศึกษา (ร้อยละ 17.90) เพื่อประกอบอาชีพอิสระ (ร้อยละ 15.50) และยังไม่ทราบ (ร้อยละ 15.20)

4. นักเรียนชั้น ม. 1 ส่วนใหญ่ ต้องการออกไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม (ร้อยละ 35) ส่วนผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรจบออกไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม (ร้อยละ 31.20)

สุพิน ไชยเจริญ (2536 : บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคเหนือว่า

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา นั้น มีปัญหาในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดครูเข้าสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- ตามรายวิชาที่มีประสบการณ์และความสนใจ งบประมาณได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติไม่เพียงพอและล่าช้า โรงเรียนมีวัสดุ ครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ และยังไม่ใช้ของเดิมที่มีอยู่ ห้องเรียนไม่เพียงพอ

2. ด้านลักษณะการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทุกโรงเรียนได้เปิดสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น จัดสอนโดยเน้นกลุ่มวิชาการมากกว่ากลุ่มประสบการณ์อาชีพ รายวิชาที่ครูไม่ทราบวัตถุประสงค์การเรียนรู้มากที่สุด คือ วิชาเลือกเสรี ขาดบุคลากรในการจัดสอนวิชาชีพ ขาดสถานประกอบการในท้องถิ่น ขาดครูวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ครูไม่มีความเข้าใจในระเบียบ วิธีการวัดผล

ไพบุลย์ เดชคำภู (2536 : บทคัดย่อ) ได้สรุปผลวิจัยเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือว่า

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนประถมศึกษา นั้น ประสานงานกับหน่วยงานอื่นทำได้น้อย หน่วยงานที่รับผิดชอบยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ ซึ่งทำให้มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนด้านต่าง ๆ ครูผู้สอนวิชาต่าง ๆ ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะครูสอนวิชาชีพ ด้านวิชาการโรงเรียนจัดหลักสูตรและสอนใน

รูปแบบปกติ ครูได้รับการอบรมทางวิชาการและศึกษาดูงานจากโรงเรียนอื่น ได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์จังหวัด งบประมาณส่วนใหญ่ได้รับจาก สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แต่ยังไม่เพียงพอ ลำช้า ปัจจุบันอาคารสถานที่เพียงพอแต่จะมีปัญหาในปีการศึกษาต่อไป

2. ผู้ปกครองแสดงความเห็นว่า ถ้าโรงเรียนเก็บค่าบำรุงการศึกษา หรือโรงเรียนประถมศึกษาไม่เปิดสอนมัธยมศึกษา จะไม่ส่งลูกเรียนเพราะฐานะยากจนและโรงเรียนอยู่ไกล ผู้ปกครองต้องการให้ลูกเรียนวิชาชีพ มีความมั่นใจและเห็นด้วยที่จะให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคน เรียนต่อจนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งช่วยให้โอกาสทางการศึกษาอย่างมากแก่เด็กชนบท

3. นักเรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในเกณฑ์ดี และต้องการเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาที่พร้อมกว่า แต่ที่ต้องเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ และเรียนต่อระดับสูง มีความมั่นใจว่าจะเรียนจนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 แน่نون และคาดหวังที่จะประกอบอาชีพรับราชการและเกษตรกรรมตามลำดับ

ยุวดา ھرรษากุล (2536 : บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคใต้ว่า

ด้านการวางแผนดำเนินการและการประสานงานผู้บริหารและครูเห็นว่าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา มีการเตรียมการด้านบุคลากร โดยจัดครูเข้าสอนตามวิชาเอก ตามรายวิชาที่มีประสบการณ์และตามความสนใจ แต่มีปัญหาในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านงานวิชาการ มีการปรึกษาร่วมกับโรงเรียนกรมสามัญศึกษา รูปแบบการจัด การเรียนการสอนยังเป็นแบบเดิม การจัดสรรทรัพยากร ได้รับงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งไม่เพียงพอและล่าช้า

ด้านการจัดบุคลากร ขาดแคลนครูวิชาเอกวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิชาอาชีพ ครูขาดความรู้ความชำนาญและไม่มีเวลาผลิตสื่อ โต๊ะ เก้าอี้ของนักเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน ไม่เพียงพอและชำรุด วัสดุ ครุภัณฑ์ส่วนใหญ่ยังใช้ของเดิมและได้รับจัดสรรใหม่บางส่วน ซึ่งล่าช้า และบางอย่างไม่เหมาะสมกับสภาพโรงเรียน

สมใจ ชมวิจิตร (2536 : บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคกลางว่า

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในโครงการ ผู้บริหารและครูเห็นว่า การติดต่อประสานงานในระดับจังหวัดมีน้อย ด้านบุคลากร จัดครูเข้าสอนตามรายวิชาที่มีประสบการณ์และความสนใจ มีปัญหาขาดแคลนครู วิชาเอกวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์

ภาษาอังกฤษ และวิชาชีพ ด้านวิชาการมีการศึกษาและรับการนิเทศจากบุคลากรในสำนักงาน ประถมศึกษาจังหวัด การจัดสรรงบประมาณได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติไม่เพียงพอและล่าช้า โต๊ะ เก้าอี้ ไข้ของเดิมที่มีอยู่แล้ว แต่ไม่เพียงพอและไม่เหมาะสม กับสภาพโรงเรียน

2. การจัดการเรียนการสอนด้านวิชาการ โรงเรียนได้รับเอกสารการเรียนการสอน ตรงตามความต้องการแต่ไม่เพียงพอ ครูยังมีปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจในระเบียบการวัดและ ประเมินผล ด้านบุคลากร จัดครูเข้าสอนตามวุฒิทางการศึกษา ครูเกือบทุกคนเห็นว่าการ ครูสอนระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น ด้านงบประมาณ ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ แต่ไม่เพียงพอและล่าช้า ด้านอาคารสถานที่ อาคารเรียนและห้องเรียนไม่ เหมาะสม และไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ห้องทดลองและห้องฝึกงานไม่เพียงพอ

3. ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านอาคาร สถานที่ มีความพร้อมในระดับปานกลาง

4. การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนกรมสามัญศึกษาให้การสนับสนุน ในด้านวิชาการ ด้านบุคลากร และการประชาสัมพันธ์ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนให้การ สนับสนุนในด้านการประชาสัมพันธ์ การจัดบุคลากรช่วยให้ความรู้ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกลุ่มผู้นำชุมชน สนับสนุนด้านวิชาการ การประชาสัมพันธ์ และงบประมาณบางส่วน

พรเทพ กัณฑาทู (2536 : บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผลการ ดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ว่า

1. ด้านปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินการ พบว่า ปัจจัยการดำเนินการที่โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ที่เข้าโครงการขยายโอกาสทาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการจัดสรรและสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถม ศึกษาแห่งชาติ และหน่วยงานอื่น ๆ ภายนอก ยังมีปริมาณที่ไม่เพียงพอ

2. ด้านกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ที่เข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ มีการดำเนินงานในการเตรียมความพร้อม และการบริหารหลักสูตร โดยผลการดำเนินการที่ โรงเรียนได้ปฏิบัติอยู่ในระดับดี

3. ด้านเป้าหมายการดำเนินการด้านปริมาณและคุณภาพ ในด้านปริมาณ โรงเรียน ประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ที่เข้าโครงการขยายโอกาสทาง การศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ไม่สามารถรับนักเรียนได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ในด้านคุณภาพ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในด้านการพึ่งตนเอง การมีความรู้พื้นฐานในการประกอบ

อาชีพ การครองตนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ และสังคมปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก

4. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนต่างมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตากเหมือนกัน

บุญรัตน์ แก้วลำหัด (2536 : บทคัดย่อ) ได้สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับบรรยากาศ องค์การในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมาว่า

1. ครู-อาจารย์ที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีความรู้สึกต่อบรรยากาศองค์การในระดับเหมาะสมปานกลาง

2. ครู-อาจารย์ที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่มีอายุต่างกัน มีความรู้สึกต่อบรรยากาศองค์การ ไม่แตกต่างกัน

3. ครู-อาจารย์ที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกัน มีความรู้สึกต่อบรรยากาศองค์การไม่แตกต่างกัน

4. ครู-อาจารย์ที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความรู้สึกต่อบรรยากาศองค์การโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพอใจในงานที่ปฏิบัติ มีบรรยากาศองค์การแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.5 โรงเรียนที่แตกต่างกัน คือ โรงเรียนขนาดเล็กมีความพอใจในงานที่ปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยดังกล่าว พบว่าโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา แต่ละท้องถิ่นมีปัญหาแตกต่างกัน แต่โดยรวมแล้ว จะเห็นว่ามีปัญหาทุกด้าน ทั้งด้านงานวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ด้านสัมพันธ์ชุมชน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

๙ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2539 ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 12,413 คน เป็นนักเรียนชาย 6,268 คน และนักเรียนหญิง 6,145 คน

๙ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีการศึกษา 2539 ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 830 คน เป็นนักเรียนชาย 424 คน และนักเรียนหญิง 406 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรโดยใช้ขนาดของโรงเรียน และเพศเป็นชั้น มีวิธีการดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ด้วยความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ เมื่อเปรียบเทียบกับตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ควรเลือกจากประชากรปรากฏว่า ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 830 คน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ.2528 :260;อ้างอิงมาจาก Yamane.1967 :886)

ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียนในแต่ละขนาด ซึ่งมีโรงเรียนขนาดใหญ่ 19 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 80 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก 33 โรงเรียน โดยใช้สัดส่วนประชากร : กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 7 : 1 ได้โรงเรียนแต่ละขนาดดังนี้ โรงเรียนขนาดใหญ่ 3 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 12 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก 5 โรงเรียน

ขั้นที่ 3 ในแต่ละโรงเรียนทุกขนาด สุ่มนักเรียนมาร้อยละ 33 ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ได้จำนวนนักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง 830 คน เป็นนักเรียนชาย 424 คน และนักเรียนหญิง 406 คน (ดังแสดงไว้ในตาราง 1)

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของโรงเรียน
อำเภอ และเพศ

ที่	ขนาด โรงเรียน	โรงเรียน	อำเภอ	ชาย		หญิง	
				ประชา กร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชา กร	กลุ่ม ตัวอย่าง
1	ใหญ่	1.วัดมุขธาราม	เมือง	101	33	90	29
		2.วัดท้ายสำเภา	พระพรหม	152	50	164	54
		3.บ้านบางฉาง	ลิซล	92	31	95	32
		รวม		345	114	349	115
2	กลาง	1.บ้านเขาหัวช้าง	ขนอม	47	16	36	12
		2.วัดโคกหาด	ฉวาง	51	17	34	11
		3.ชุมชนควนดินแดง	ชะอวด	46	15	52	17
		4.วัดสระไคร	เชียรใหญ่	19	6	25	8
		5.วัดดอนไคร	ท่าศาลา	62	20	57	19
		6.วัดสามัคคีธรรม	ทุ่งสง	39	13	41	14
		7.องค์การสวนยาง3	ทุ่งใหญ่	23	8	23	8
		8.วัดสองพี่น้อง	ปากพนัง	139	46	122	40
		9.วัดสามัคคยาราม	ร่อนพิบูลย์	86	28	85	28
		10.ไทยรัฐวิทยา 74	ลานสกา	59	20	52	17
		11.วัดโคกพิกุล	หัวไทร	68	22	61	20
		12.จุฬารามณ์พิชญาคาร	พิปูน	74	24	72	24
		รวม		713	235	660	218
3	เล็ก	1.วัดนาขัน	พรหมคีรี	44	15	39	13
		2.ชุมชนวัดอัมพวัน	นาบอน	77	25	70	23
		3.ไทยรัฐวิทยา 38	บางขัน	25	8	35	12
		4.บ้านแพรกกลาง	ฉ่ำพรรณรา	32	11	31	10
		5.บ้านโรงเหล็ก	กิ่งนบพิตำ	49	16	45	15
		รวม		227	75	220	73
รวมทั้งสิ้น			1285	424	1229	406	

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้อง กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านส่วนตัวนักเรียน ด้านครอบครัวและด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

2. แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน

วิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

1.1 ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านส่วนตัวนักเรียน เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวอย่างแบบสอบถามด้านส่วนตัวของนักเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ถามเกี่ยวกับ ด้านส่วนตัวของนักเรียน เมื่อนักเรียน

อ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] และเติมข้อความในช่องว่างให้ครบถ้วน

1. เพศ	[]	ชาย
	[]	หญิง
2. ชั้นปีที่ศึกษา	[]	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
	[]	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
	[]	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. คะแนนเฉลี่ยสะสมทุกวิชาจากการวัดผลกลางภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2539 ได้

1.2 ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับฐานะ เศรษฐกิจของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1.2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว

ตัวอย่าง แบบสอบถามเกี่ยวกับฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว

ผู้ปกครองนักเรียน มีรายได้รวมต่อเดือนประมาณเดือนละ

.....บาท

1.2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.2.2.1 ศึกษาปริมาณศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.2.2.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวของ เสาวรัตน์ จุลรัตน์ (2535) และกุลวรรณ วิทยาวงศ์รุจิ (2526) ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว จำนวน 25 ข้อ นำแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัวไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา และอาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมทั้งทางด้านเนื้อหา ข้อคำถามและภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

1.2.2.3 นำแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว จำนวน 25 ข้อ ซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดไพศาลสถิตย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 100 คน แล้วนำไปตรวจให้คะแนนเพื่อวิเคราะห์ หาอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 % โดยนำคะแนนที่ตรวจแล้วมาเรียงลำดับจากสูงสูดมายังต่ำสุด แล้วแยกนักเรียน 25 % ที่ได้คะแนนสูง และ 25 % ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t-test เลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป มาใช้เป็นแบบสอบถามได้ แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว จำนวน 23 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 3.53 - 8.77

1.2.2.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2531 : 132 - 133) ซึ่งได้แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว มีค่าความเชื่อมั่น 0.995

1.2.2.5 ลักษณะของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้วัดเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว เป็นแบบสอบถามชนิด กาเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความสัมพันธ์ภาพในครอบครัวของนักเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคอร์ต (Likert) มี 5 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง

ทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของ
นักเรียนมากที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดของนักเรียนจริง
มากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน
จริงพอสมควร

จริงบ้าง หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน
บางครั้งก็ไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

ไม่จริง หมายถึง ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน
มาก

ไม่จริงที่สุด หมายถึง ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน
มากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่ จริง	ไม่จริง ที่สุด
1.	ผู้ปกครองซื้ออุปกรณ์การเรียนให้ ข้าพเจ้าอย่างครบถ้วน.....					
2.	ผู้ปกครองไม่ค่อยสนใจซักถามเกี่ยวกับ การเรียนของข้าพเจ้า					
3.	หลังเลิกเรียนข้าพเจ้ากลับถึงบ้าน ผู้ปก ครองถามเกี่ยวกับการเรียนของข้าพเจ้า...					
4.	ผู้ปกครองอนุญาตให้ข้าพเจ้าเข้าร่วม กิจ กรรมพิเศษต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นตาม ความสนใจของข้าพเจ้า.....					
5.	เมื่อโรงเรียนจัดทัศนศึกษาต่างจังหวัด ผู้ปกครองอนุญาตให้ข้าพเจ้าไป ทัศนศึกษาได้.....					
6.	ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้ข้าพเจ้าไปกวาด วิชากับเพื่อน.....					
7.	ผู้ปกครองแนะนำวิธีการอ่านหนังสือให้ ข้าพเจ้า					

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามด้านสัมพันธภาพในครอบครัว

ข้อที่มีความหมายทางบวกให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด	ให้ 5 คะแนน
จริง	ให้ 4 คะแนน
จริงบ้าง	ให้ 3 คะแนน
ไม่จริง	ให้ 2 คะแนน
ไม่จริงที่สุด	ให้ 1 คะแนน

ข้อที่มีความหมายทางลบให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด	ให้ 1 คะแนน
จริง	ให้ 2 คะแนน
จริงบ้าง	ให้ 3 คะแนน
ไม่จริง	ให้ 4 คะแนน
ไม่จริงที่สุด	ให้ 5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538

:9)

คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00 หมายถึง สัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับดี

2.34 - 3.66 หมายถึง สัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง

1.00 - 2.33 หมายถึง สัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับไม่ดี

1.3 ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน เป็นแบบสอบถามที่ถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.3.1 ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางการเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.3.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามสิ่งแวดล้อมทางการเรียนของ เสาวรัตน์ จุลรัตน์ (2535) และพูนทรัพย์ วงศ์พาณิชย์ (2533) ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามสิ่งแวดล้อมทางการเรียน จำนวน 27 ข้อ นำแบบสอบถามสิ่งแวดล้อมทางการเรียนไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไป

ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา และอาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านเนื้อหา ข้อคำถามและภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

1.3.3 นำแบบสอบถามสิ่งแวดล้อมทางการเรียน จำนวน 27 ข้อ ซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดไพศาลสถิตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 % โดยนำคะแนนที่ตรวจแล้วมาเรียงลำดับจากสูงสูดมาต่ำสุด แล้วแยกนักเรียน 25 % ที่ได้คะแนนสูง และ 25 % ที่ได้คะแนนต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t-test เลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป มาใช้เป็นแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามสิ่งแวดล้อมทางการเรียน จำนวน 25 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.51-6.45

1.3.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 :132 - 133)ซึ่งได้แบบสอบถามสิ่งแวดล้อมทางการเรียน มีค่าความเชื่อมั่น 0.915

1.3.5 ลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางการเรียน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดความคิดเห็นของนักเรียนต่อสิ่งแวดล้อมทางการเรียนในด้านบรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นแบบสอบถามชนิดกาเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ

ตัวอย่างแบบสอบถามด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง

ทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของ

นักเรียนมากที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดของนักเรียนจริงมากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนจริงพอสมควร

จริงบ้าง หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน บางครั้งก็ไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

ไม่จริง หมายถึง ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก

ไม่จริงที่สุด หมายถึง ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน
มากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่ จริง	ไม่จริง ที่สุด
	ด้านบรรยากาศการเรียน					
	วิธีการสอนของครู					
0	ครูมีวิธีการสอนที่ทำให้การเรียนน่าสนใจ..					
00	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้อง กับเนื้อหาวิชาที่สอน					
	สถานที่เรียน					
0	อากาศในห้องเรียนถ่ายเทดี					
00	สภาพห้องเรียนไม่มีความเป็นระเบียบ เรียบร้อย					
	สื่ออุปกรณ์การเรียน					
0	อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ครูใช้มีสภาพ ที่ดีในการใช้งาน.....					
	ด้านสัมพันธภาพระหว่างครูกับ นักเรียน					
0	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณครูไม่เป็นกันเองกับ นักเรียน เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาหรือข้อ สงสัยจึงไม่กล้าถามครู					
00	ข้าพเจ้ารู้สึกท้อใจในการเรียน เพราะครู สนใจแต่นักเรียนที่เรียนเก่ง.....					
	ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน กับเพื่อน					
0	เพื่อนให้ความช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกันด้านการเรียน เช่น ให้ยืมหนังสือ เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจก็ช่วยกันอธิบาย.....					

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน
ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
ไม่จริง	ให้	2	คะแนน
ไม่จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายในทางลบให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
ไม่จริง	ให้	4	คะแนน
ไม่จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของสิ่งแวดล้อมทางการเรียน (วิเชียร เกตุสิงห์.

2528:9)

คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00 หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับดี

2.34 - 3.66 หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับ

ปานกลาง

1.00 - 2.33 หมายถึง สิ่งแวดล้อมทางการเรียนอยู่ในระดับไม่ดี

2. แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษานิยามศัพท์เฉพาะ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่

สัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามของ ดำรงกุล เหลี่ยมวัฒนา (2536) และจรัส อุ่นจิตวิวัฒน์ (2532) ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน จำนวน 30 ข้อ นำแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา และอาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมทั้งทางด้านเนื้อหา ข้อคำถามและภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

2.3 นำแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียน

วัดไพศาลสถิตย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 100 คน แล้วนำไปตรวจให้คะแนน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้เทคนิค 25 % โดยนำคะแนนที่ตรวจแล้วมาเรียงลำดับจากมากสุดมาต่ำสุด แล้วแยกนักเรียน 25 % ที่ได้คะแนนสูงสุด และ 25 % ที่ได้คะแนนต่ำสุด นำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ t-test เลือกข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป มาเป็นแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน จำนวน 25 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 3.50 - 11.34

2.4 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 132 - 133) ซึ่งได้แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน มีค่าความเชื่อมั่น 0.926

2.5 ลักษณะของแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดกาเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคอร์ท์ (Likert) มี 5 ระดับ

ตัวอย่าง แบบสอบถามเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียน

คำชี้แจงให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง

ทางขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนจริงมากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนจริงพอสมควร

จริงบ้าง หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน บางครั้งก็ไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

ไม่จริง หมายถึง ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก

ไม่จริงที่สุด หมายถึง ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่ จริง	ไม่จริง ที่สุด
0	<u>ความทะเยอทะยานทางการเรียน</u>					
00	ในการเรียนข้าพเจ้ามักจะเปรียบเทียบผล การเรียนของข้าพเจ้าเสมอ เพื่อจะได้ พัฒนาตนเองให้เรียนดีขึ้น					
00	เมื่อข้าพเจ้าทำงานที่คลุมอบหมายไม่ถูก ต้อง ข้าพเจ้าจะค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะ ทำให้ถูกต้องให้ได้					
0	<u>ด้านการพึ่งตนเองทางการเรียน</u>					
00	เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยในบทเรียน ข้าพเจ้าซักถามครูด้วยตนเอง					
00	ข้าพเจ้าทำการบ้านด้วยตนเอง โดยไม่ ลอกคนอื่นหรือไม่ให้คนอื่นทำให้.....					
0	<u>ด้านความกระตือรือร้นทางการเรียน</u>					
00	เมื่อครูให้การบ้านหรือมอบหมายงานให้ ทำ ข้าพเจ้ารีบทำการบ้านหรืองานนั้น ทันที					
0	<u>ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองทาง การเรียน</u>					
00	เมื่อข้าพเจ้าตั้งใจว่าจะทำอะไรแล้ว แต่เมื่อ ถึงเวลานั้นจริง ๆ ข้าพเจ้าก็ไม่ทำตามที่ ตั้งใจไว้					
0	<u>การวางแผนการเรียน</u>					
00	ข้าพเจ้าไม่ได้วางแผนเป้าหมายว่าจะเรียนต่อ ข้าพเจ้าคิดเสมอว่าอนาคตของข้าพเจ้าขึ้น อยู่กับความสำเร็จทางการเรียน					

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถามแรงจูงใจทางการเรียน

ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
ไม่จริง	ให้	2	คะแนน
ไม่จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายในทางลบให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
ไม่จริง	ให้	4	คะแนน
ไม่จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของแรงจูงใจในการเรียน (วิเชียร เกตุสิงห์.2528:9)

คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00 หมายถึง แรงจูงใจในการเรียนอยู่ในระดับดี

2.34 - 3.66 หมายถึง แรงจูงใจในการเรียนอยู่ในระดับ

ปานกลาง

1.00 - 2.33 หมายถึง แรงจูงใจในการเรียนอยู่ในระดับต่ำ

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองระหว่างวันที่ 16 ธันวาคม 2539 ถึงวันที่ 10 มกราคม 2540 ได้ข้อมูลกลับมา 100 %

3. ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่ตอบครบทุกข้อของนักเรียน ปรากฏว่าแบบสอบถามทุกฉบับตอบครบทุกข้อ จึงนำมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ▷ 1. ข้อมูลทั่วไปคิดค่าร้อยละ
- ▷ 2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านต่าง ๆ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
- ▷ 3. การค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

2.1 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค 25 % ของกลุ่มสูง

- กลุ่มต่ำ โดยใช้สูตร t - test (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 139 - 140)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

$\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทนคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ

S_H^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง

S_L^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ

n_H แทน จำนวนนักเรียนของกลุ่มสูง

n_L แทน จำนวนนักเรียนของกลุ่มต่ำ

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum Si^2}{St^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถามทั้งหมด

$\sum Si^2$ แทน ผลรวมของคะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์สมมุติฐาน

3.1 หาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

3.2 หาตัวแปรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนซึ่งมีความสำคัญเป็นอันดับก่อนหลัง โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for WINDOWS

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้า

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และการแปลผล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายดังนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน F- Distribution
df	แทน	Degree of Freedom
SS	แทน	Sum of Squares
MS	แทน	Mean Squares
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
SE	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าพารามิเตอร์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปแบบ คะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์ในรูปแบบ คะแนนมาตรฐาน
$\hat{Y}$	แทน	สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนโดยใช้ คะแนนดิบ
Z	แทน	สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนโดยใช้ คะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ
Y	แทน	แรงจูงใจในการเรียน
X_1	แทน	เพศ
X_2	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

X_3	แทน	ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
X_4	แทน	สัมพันธภาพในครอบครัว
X_5	แทน	บรรยากาศทางการเรียน
X_6	แทน	สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน
X_7	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

❧ การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปคัดค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านต่าง ๆ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. การค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน สัมพันธภาพของครอบครัว บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและ ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจใฝ่ สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise

❧ ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ดังแสดง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2-3

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตาม เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตัวแปร	ระดับของ	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	
		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	424	51.08
	หญิง	406	48.92
	รวม	830	100.0
2. ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	สูง	274	33.01
	ปานกลาง	258	43.13
	ต่ำ	198	23.86
	รวม	830	100.0
3. ฐานะ เศรษฐกิจของ ครอบครัว	สูง	111	13.37
	ปานกลาง	511	61.57
	ต่ำ	208	25.06
	รวม	830	100.0

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนชายมีจำนวนมากกว่านักเรียนหญิง คือ มีนักเรียนชายจำนวน 424 คน คิดเป็นร้อยละ 51.08 นักเรียนหญิง จำนวน 406 คน คิดเป็นร้อยละ 48.92 เมื่อจำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำมีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.86 รองลงมาคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 33.01 และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.13 และจำแนกตามฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว พบว่า ครอบครัวของนักเรียนที่มีรายได้ระดับสูงสุด มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.37 รองลงมาคือ ครอบครัวของนักเรียนที่มีรายได้ระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 25.06 และครอบครัวของนักเรียนที่มีรายได้ระดับปานกลาง มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.57

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน
สัมพันธภาพของครอบครัว บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับ
นักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร ได้แก่ แรงจูงใจในการเรียน
สัมพันธภาพของครอบครัว บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับ
นักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ตัวแปร	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น N = 830		
	X	S.D.	ระดับคะแนน เฉลี่ย
1. แรงจูงใจในการเรียน	3.471	0.391	ปานกลาง
3. สัมพันธภาพในครอบครัว	3.623	0.481	ปานกลาง
4. สิ่งแวดล้อมทางการเรียน			
- บรรยากาศทางการเรียน	3.426	0.486	ปานกลาง
- สัมพันธภาพระหว่างครูกับ นักเรียน	3.516	0.637	ปานกลาง
- สัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับเพื่อน	3.567	0.621	ปานกลาง

2.

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเฉลี่ยของตัวแปรแรงจูงใจ
ในการเรียน สัมพันธภาพในครอบครัว บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับ
นักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และคะแนน
ความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าไม่แตกต่างกันมาก

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัวได้แก่เพศและผล
สัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวแปรด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและสัมพันธ
ภาพในครอบครัว และตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บรรยากาศทางการเรียน
สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กับแรงจูงใจใน
การเรียน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	Y
X ₁	1.000	-.0281	-.0005	.0261	-.0662	.0086	.1165	.0837
X ₂		1.000	.1070	.1725	.1313	.0455	.0951	.3375**
X ₃			1.000	.1135	.0055	.0005	.0241	.0921
X ₄				1.000	.3081	.2691	.3265	.4451**
X ₅					1.000	.5650	.2835	.3576**
X ₆						1.000	.3332	.3200**
X ₇							1.000	.3017**
Y								1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ภายในระหว่างตัวพยากรณ์กับแรงจูงใจในการเรียนมีค่าระหว่าง 0.0837 - 0.4451 ซึ่งตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X₂) สัมพันธภาพในครอบครัว (X₄) บรรยากาศทางการเรียน (X₅) สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน (X₆) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X₇) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนตัวแปร เพศ (X₁) และฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว (X₃) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวแปรเพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบทีละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังปรากฏในตาราง 5-6 ตาราง 5 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เมื่อใช้แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นเกณฑ์ โดยใช้การวิเคราะห์แบบ Stepwise

แหล่งความแปรปรวน	N	df	SS	MS	F
Regression	7	6	53.004	8.834	86.330**
Residual	830	823	102.532		
Total		829	155.536		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีความสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ สัมพันธภาพในครอบครัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและเพศของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ จึงคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงตัวแปรที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบ Stepwise

ตัวแปร	b	SE _b	β	R	R ²	F
X ₄	.239	.023	.292	.455	.198	106.95**
X ₄ X ₂	.217	.013	.255	.518	.268	95.42**
X ₄ X ₂ X ₅	.119	.025	.148	.559	.312	21.41**
X ₄ X ₂ X ₅ X ₇	.058	.018	.092	.570	.326	10.46**
X ₄ X ₂ X ₅ X ₇ X ₆	.070	.019	.114	.578	.334	12.78**
X ₄ X ₂ X ₅ X ₇ X ₆ X ₁	.064	.020	.081	.548	.341	9.76**

Table 6

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

R² = .341

SE = 0.320

a = 1.365

จากตาราง 6 ผลการวิเคราะห์โดยการดึงตัวพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์ต่ำออกจากสมการถดถอยทีละตัวแปร จนถึงที่สุด พบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว (X₄) และเมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์อีก 1 ตัว คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (X₂) พบว่า ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์บรรยากาศทางการเรียน (X₅) พบว่าค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X₇) พบว่า ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ สัมพันธภาพระหว่างครูกับเพื่อน (X₆) พบว่า ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ เพศ

(X6) พบว่า ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สรุปได้ว่า ตัวพยากรณ์ที่เรียงลำดับจากส่งผลมากที่สุดไปยังน้อยที่สุดที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและเพศตามลำดับ และสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของแรงจูงใจในการเรียนได้ร้อยละ 34.10

ในการสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้คะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.65 + 0.239(X_4) + 0.217(X_2) + 0.119(X_5) + 0.058(X_7) + 0.070(X_6) + 0.064(X_1)$$

สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.292(X_4) + 0.255(X_2) + 0.148(X_5) + 0.092(X_7) + 0.114(X_6) + 0.081(X_1)$$

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน กับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน
2. เพื่อค้นหาตัวแปรที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนจากตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน.

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน
2. ตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนได้

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 12,413 คน เป็นนักเรียนชาย 6,268 คน และนักเรียนหญิง 6,145 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2539 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 830 คน เป็นนักเรียนชาย 424 คน และนักเรียนหญิง 406 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากร โดยใช้ขนาดของโรงเรียนและเพศเป็นชั้นซึ่งมีความเชื่อถือได้ ร้อยละ 95

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งประกอบด้วย

1. แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่กำลังศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 23 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.995

ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.915

2. แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.926

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยทำการแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ตนเอง ระหว่าง วันที่ 10 ธันวาคม 2539 ถึง วันที่ 10 มกราคม 2540 รวมทั้งสิ้น 830 ฉบับ ได้ข้อมูลกลับมา 100% ผู้วิจัยคัดเลือกแบบสอบถามที่ตอบครบทุกข้อของนักเรียน ปรากฏว่า แบบสอบถามทุกฉบับตอบครบทุกข้อจึงนำมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปคิดค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านต่าง ๆ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

3. การค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise

*สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

1. ตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ตัวแปรด้านส่วนตัว 2 ตัวแปร ได้แก่ เพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2 ตัวแปรด้านครอบครัว 2 ตัวแปร คือ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.3 ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน 3 ตัวแปร ได้แก่ บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับนักเรียนกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

2. ตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน อย่างน้อย 1 ตัวแปร สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนได้ โดยเรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุดไปยังน้อยที่สุด ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและเพศ ตามลำดับ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของแรงจูงใจในการเรียนได้ร้อยละ 34.10

3. สมการที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช
โดยใช้คะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.356 + 0.239(X_4) + 0.217(X_2) + 0.119(X_5) + 0.058(X_7) + 0.070(X_6) + 0.064(X_1)$$

สมการพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช
โดยใช้คะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.292(X_4) + 0.255(X_2) + 0.148(X_5) + 0.092(X_7) + 0.114(X_6) + 0.031(X_1)$$

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่สรุปข้างต้น พบว่า

1. ตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ผู้วิจัยจึงอภิปรายผลดังนี้

1.1 ตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มักเป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบ ทะเยอทะยาน กระตือรือร้น รู้จักพึ่งตนเองและรู้วิธีการวางแผนทางการเรียนที่ดี ซึ่งลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจในการเรียนสูง นอกจากนี้ในสังคมไทย มีความคาดหวังในบทบาทของเพศชายและเพศหญิงแตกต่างกัน ซึ่งเอนกกุล กริแสง (2528: 26) กล่าวว่า ความแตกต่างระหว่างเพศ เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้คนเรามีความแตกต่างกันในเรื่องการเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เมธี โพธิ์พัฒน์ (2523: 75) พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รัสเซล

(อุดมลักษณ์ ช้อยหิรัญ. 2531:46 ; อ้างอิงมาจาก Russel. 1969 :236-266) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เกรด 9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับ .01 นอกจากนี้ ฟรีสตั (Frust. 1966:927-933) ศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เพ็ญพิมล ศิริวิเชียร (2526: 84) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และการศึกษาของ สมชัย วงษ์นายะ (2524:93) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1.2 ตัวแปรด้านครอบครัว ได้แก่ ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวและสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะว่าครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงทำให้นักเรียนมีความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียน เพราะสามารถซื้ออุปกรณ์การเรียนได้ครบครันสามารถเรียนพิเศษเพิ่มเติมได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ แมคเดวิด (McDavid. 1963 : 60) พบว่า ฐานะเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน และสอดคล้องกับการศึกษาของจินตนา อินทรไทย (2525:48-49) พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และสัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้เพราะว่าครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่น เอาใจใส่อย่างดีต่อการเรียนของนักเรียน ให้ความช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาในเวลาที่มีปัญหาทางการเรียนจึงเป็นแรงผลักดันให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สอดคล้องกับการศึกษาของ โรเซนและดีแอนเดรด (มารีสา รัฐปัตย์. 2532 : 35-37 ; อ้างอิงมาจาก Rosen and D' Andrade. 1959) พบว่า สัมพันธภาพระหว่างครอบครัวมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

1.3 ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ บรรยากาศทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีแรงจูงใจ การเรียนสูงแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางการเรียนว่าการสอนของครูน่าสนใจ ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน สถานที่เรียนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยอากาศถ่ายเทได้สะดวก ครูใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัยและมีสภาพการใช้งานได้ดี ทำให้การเรียนน่าสนใจ มีความเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียนและมีความเป็นกันเองระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่ดีเหมาะสม จึงส่งผลต่อแรง

จิตใจในการเรียน ในทางตรงกันข้าม ถ้านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางการเรียนว่าไม่ดี ไม่เหมาะสม นักเรียนจะมีแรงจูงใจในการเรียนต่ำ

* ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ยี (Yee. 1971:27-28) ที่กล่าวว่า ถ้าครูและนักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีก็จะส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ มูลี (Mouly.1965 :478) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบอื่น ๆ ในชั้นเรียนที่มีผลการเรียนรู้และสภาพจิตของนักเรียน ได้แก่ หลักสูตร ระเบียบวินัย การสอนของครู อารมณ์ของครูและนักเรียน ซึ่งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนเกิดจากการเรียนรู้ มิใช่เกิดจากจากพันธกรรม เมื่อนักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงหรือรับรู้จากสิ่งที่ป็นรูปธรรมจึงเป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนไปในตัว เป็นการส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนในตัวบุคคลให้สูงขึ้นกว่าเดิม สอดคล้องกับแนวคิดของ บลูมและบัวดอน (Bloom and Bourdon. 1980:13) ที่กล่าวว่าบทเรียนที่ปรากฏบนจอของคอมพิวเตอร์ซึ่งใช้เป็สื่อการสอนอย่างหนึ่ง ซึ่งเริ่มตั้งแต่การแนะนำการเรียนบทเรียนจะเริ่มจากง่าย ๆ แล้วเพิ่มความยากขึ้น มีคำถามเพื่อเน้นความเข้าใจ เมื่อนักเรียนตอบคำถามคอมพิวเตอร์จะบอกทันทีว่าถูกหรือผิด พร้อมทั้งยังมีคำติชม ในลักษณะของเสียงหรือคำพูด เมื่อจบบทเรียนแต่ละบทเรียนก็มีการสรุปความคิดรวบยอดและประเมินผลให้ผู้เรียนทราบถึงความก้าวหน้าของตนเอง ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจเป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนกระตือรือร้น ที่จะเรียนและไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521:88) ที่กล่าวถึงลักษณะของสื่อประสม เช่น สไลด์ เทปบันทึกภาพ เอกสาร วิดีโอ เป็นต้น ว่าสามารถ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ได้จากการเรียนด้วยประสบการณ์ตรงหรือการรับรู้ในสิ่งที่ป็นรูปธรรม *

2. ตัวแปรด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน อย่างน้อย 1 ตัวแปรสามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนได้อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากที่ส่งผลมากที่สุดไปยังที่ส่งผลน้อยที่สุด ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าตัวแปรสัมพันธภาพในครอบครัว สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดีที่สุด รองลงมา คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บรรยายภาสทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และเพศตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนว ผู้ปกครอง ตลอดจนนักเรียน ได้ทราบว่า มีตัวแปรอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้มากน้อยแตกต่างกันไป เพื่อนักเรียนจะได้ปรับปรุงตนเองให้มีแรงจูงใจในการเรียนสูง ซึ่งจะผลให้นักเรียนประสบผลสำเร็จทางการเรียนได้

2. เนื่องจากตัวแปรด้านสัมพันธภาพในครอบครัวสามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนได้ดีที่สุด ดังนั้นพ่อแม่ หรือผู้ปกครองควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และควรตระหนักว่านักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นวัยที่เข้าสู่วัยรุ่น เริ่มมีลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งต้องการการยอมรับ ความไว้วางใจ ความรักความอบอุ่น ความมีอิสระเสรีภาพในการกระทำกิจกรรมต่างได้ ด้วยตนเอง นอกจากนี้พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวในเชิงประชาธิปไตยและแนะนำเกี่ยวกับการเรียนและให้กำลังใจบุตรซึ่งจะส่งผลในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวและเป็นพลังผลักดันให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนสูงขึ้น

3. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมทางด้านการเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีการปะทะสังสรรค์ หรือร่วมมือกับเพื่อนๆ และครูตลอดทั้งผู้ปกครองมากขึ้น เพื่อจะได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และกระตุ้นให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียน

ข. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาตัวแปรด้านอื่น ๆ ของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียน เช่น ทักษะคิดของนักเรียนที่มีต่อระบบการเรียนการสอน การปรับตัวด้านการเรียน นิสัยในการเรียน เป็นต้น

2. ควรศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับ แรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนในระดับการศึกษาอื่น ๆ เช่น ประถมศึกษา อุดมศึกษา เป็นต้น

3. ควรนำตัวแปรที่พยากรณ์ได้ดีที่สุดไปทำการทดลอง เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพในครอบครัวให้ดีขึ้น เพราะเป็นพัฒนาแรงจูงใจในการเรียนด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. จิตวิทยาการศึกษา โรงพิมพ์ภูมิวิทยาลัย, 2524, 278 หน้า.
- _____. จิตวิทยาการศึกษฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ห้างหุ้นส่วนจำกัดศรีเดชา, 2528.
- กิตติมา ปรีดีดิลก. ทฤษฎีบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ : ธนะการพิมพ์, 2529.
- กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ. ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
2526. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การดำเนินการขยายโอกาสทาง
การศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : 2538.
- _____. แผนพัฒนาการศึกษฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544). กรุงเทพฯ : 2539.
- _____. รายงานประจำปีการดำเนินการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีงบประมาณ 2538. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.
- _____. การประเมินผลการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการนำร่องขยายการ
ศึกษาภาคบังคับตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) (ฉบับร่าง) กรุงเทพฯ :
เมิตทรายพริ้นติ้ง, 2539.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8
(พ.ศ. 2540 - 2544). กรุงเทพฯ : อรรถพลการพิมพ์, 2539.
- จรัส อุ่นจิตวิวัฒน์. การรับรู้สาเหตุของความล้มเหลวและความล้มเหลวในวิชาคณิตศาสตร์
ของนักเรียนที่มีมโนภาพกับตนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน. ปริญญาณิพนธ์
กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- จินตนา อินทรไทย. ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.บ. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.

- เจียรนัย ทรงชัยกุล และประดิษฐ์ อุปรมัย ‘ พฤติกรรมวัยรุ่น ’ , เอกสารการสอน
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หน่วยที่ 9 - 15 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช , 2532.
- เจือจันทร์ จงสถิตย์อยู่. “ความต้องการทางการศึกษา” “โอกาสทางการเลือก,” วารสารการศึกษา
แห่งชาติ. 2 : 17 - 23; ธันวาคม 2524 - มกราคม 2525.
- น้ำ ชัยศรี. การศึกษาทักษะของครูและผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนในโครงการนำร่องที่มีต่อ
การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ในเขตการศึกษา 4. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- ชัยนาถ นาคบุปผา. “พื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับแรงจูงใจ” คุรุปริทัศน์. 11 : 54 - 58;
สิงหาคม 2529.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- ชม ภูมิภาค. จิตวิทยาการสอน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- ชลธร รอมธรรม. การศึกษาลักษณะนิสัยและแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมแบบล่าคำตอบและกิจกรรมตาม
คู่มือครู. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร,
2533. อัดสำเนา.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. จิตวิทยาการศึกษา กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- ณรงค์ ณ ลำพูน. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการขยายการศึกษา
เป็น 9 ปี ปรินิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก. มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2534. อัดสำเนา.
- ดารณี วงษ์อยู่น้อย . การพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยวิธีให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม
ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ,
2525.อัดสำเนา.
- ดำรงกุล เหลี่ยมวัฒนา. ผลของการให้คำปรึกษาแบบยี่ดุนุคคลเป็นศูนย์กลางที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่
สัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเชียงของวิทยาคม.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2536. อัดสำเนา.
- ทัศนีย์ จันทร์แด่. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยม
ศึกษาขนาดเล็กของ กรมสามัญศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528. อัดสำเนา.
- นัตตา ขจรนที. การเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษ
แรงจูงใจและความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอน
ด้วยวิธีมุ่งประสบการณ์ภาษากับแนวการสอนตามคู่มือครู. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

นาพร ฟุ้งศักดิ์. การศึกษาความเข้าใจและแรงจูงใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมภาษาจากเอกสารจริง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

บุญชม ศรีสะอาด. พัฒนาหลักสูตรและการสอน. คณะศึกษาศาสตร์ มศว มหาสารคาม, 2528.

บุญรัตน์ แก้วลำหัด. บรรยากาศในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2536. อัดสำเนา.

เบญจา สืบแสน. การศึกษาลักษณะพฤติกรรมทักษะฟัง - พูด และแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีฝึกความเข้าใจแบบสูตรทัศนของเดลลี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ปฐม นิคมานนท์. การศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ทิพย์อักษร, 2528.

ประพัฒน์ ศรีสุข. การสำรวจปัญหาและความต้องการของครูระดับประถมศึกษาเขตการศึกษา 7 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหา วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

ประยูร อาษานาม. "ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ และการเรียนการสอน ในระดับประถมศึกษา, วารสารศึกษาศาสตร์. 7(1) : 18-19; ตุลาคม 2525 - มกราคม 2526

ประเสริฐ แก้วเพชร. การศึกษาตัวแปรที่สัมพันธ์กับการศึกษาต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.

ประเสริฐ บุญท้าว. สภาพการดำเนินงานในโรงเรียนนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 9. อุตรธานี : สำนักงานศึกษาธิการเขตการศึกษา 9, 2533. อัดสำเนา.

แผนงาน, กอง. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. การศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับและโรงเรียนสาขาโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: กองแผนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2534.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: เจริญผล, 2531.

- พูนทรัพย์ วงษ์พานิช. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ
ปริญญาตรี(ค.บ) ของบุคลากรทางการศึกษา และครูประจำการในวิทยาลัยครู
กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร. การศึกษาองค์ประกอบที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางด้านสติปัญญาที่
ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2526. อัดสำเนา.
- ไพบูลย์ เดชคำภู. สภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้น
พื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ ค.ม.กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536. อัดสำเนา.
- เมธี โพธิ์พัฒน์. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และความซื่อสัตย์
ของเด็กไทย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา
- ยุพิน พุทธาพิพัฒน์. การเปรียบเทียบความสามารถในการฟังการพูดแรงจูงใจและความคงทนใน
การเรียนภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีตาม
แนวทฤษฎีธรรมชาติและการเรียนรู้ตามคู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- ยุวดา ธรรมชาติกุล. สภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาชั้นพื้น
ฐานในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
อัดสำเนา.
- รัชณี ศิริมาลา. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ และแรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยวิธีสอนแบบชีแนะ(Suggestopedia)กับวิธีสอนตาม
คู่มือครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- วารินทร์ สายโอบเอื้อ. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว
คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร, 2522.
- วิเชียร เกตุสิงห์. หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช, 2530.
- _____. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : เรือนอักษร, ม.ป.ป.
- _____. "คำเฉลยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้,
ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. 18(3) : 8-11; กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2538.

วีรพล วงศ์นันตา. สภาพและปัญหาการดำเนินงานในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2535. อัดสำเนา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กองวิจัยทางการศึกษา.กรรมาธิการ.รายงานการวิจัยโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2535. อัดสำเนา.

ศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 6, สำนักงาน. การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนและความต้องการทางการศึกษาของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตการศึกษา 6. ลพบุรี : เขตการศึกษา 6, 2535.อัดสำเนา.

_____.เขตการศึกษา 11,สำนักงาน. แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี. นครราชสีมา : 2533. อัดสำเนา.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2526.

สงวนศรี เณรฐานันท์. การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านความสามารถทางการเรียนและแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีT.L.S และวิธีสอนตามคู่มือครู. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

สถิติแห่งชาติ,สำนักงาน. "รายงานผลเบื้องต้นการสำรวจภาวะเศรษฐกิจ และสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2533 และ พ.ศ.2535," สถิติรายปี ประเทศไทย. สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2535.

สมใจ ช่มวิจิตร.สภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536. อัดสำเนา.

สมชัย วงษ์นายะ. การศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสระบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524. อัดสำเนา.

สมพงษ์ พลสูงเนิน. สภาพและปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กที่รับนักเรียนได้ต่ำกว่าเป้าหมาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.

- สมพล หาวารี . ปัญหาของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
กรมสามัญศึกษา.วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
อัดสำเนา.
- สมศักดิ์ พัฒนากุล. การติดตามการดำเนินงานโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ
ในเขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2535.
อัดสำเนา.
- แสงชัย สิงห์วิบูลย์ และคณะสำนักงานศึกษาธิการเขต 7. การศึกษาสภาพการเรียนการสอน
โรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา 7.
สำนักงานศึกษาธิการเขต 7 พิษณุโลก, 2532.
- สุชาจันทร์เอม และ สุรางค์ จันทร์เอม. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, 2518.
- สุดา ชาติรินทร์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์_แรงจูงใจ และความคงทนในการเรียนรู้วิชา
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบ
T.P.R.(TOTAL PHYSICAL RESPONSE) ที่มีกิจกรรมเสริมและการสอนตามคู่มือครู.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
อัดสำเนา.
- สุพิน ไชยเจริญ. สภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์. ค.ม.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
อัดสำเนา.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2537.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- อุดมลักษณ์ ช้อยศิริ. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเชิงสร้างสรรค์และแรงจูงใจใฝ่
สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน_ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้แบบฝึกกับ
ใช้กิจกรรมตามคู่มือครู. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- เอนกกุล กริแสง. เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา พิษณุโลก
แผนกเอกสารและการพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2521.
- อำนาจ เอกจัน. ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามทัศนะของครูและผู้บริหารโรงเรียนใน 14 มาตรการของ
กรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 11 ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

Abraham, Korman K. The Psychology of Motivation. New York, Prentice-Hall, 1974.

91 p.

Anastasi, Anne, Differential Psychology, The Macmillan Company, New York, 1971, 664 pp.

Broom, Robert B. and Linda Bourdon "Type and Frequencies of Teacher's Written Instructional Feedback," The Journal of Education Research. 74 : 13-15; September - October, 1980.

Bruner, Jerome Seymour. The Process of Education International. Cambridge : Harvard University Press, 1961.

Brown, W.T., "Consideration of Five Aptitude and Achievement Factor in Successful Male Undergraduate Student at the University of Montana" Dissertation Abstract, 29 : 3411A 1969.

Dinkmeyer Don C., Child Development, Prentice-Hall, Inc., Englewood cliffs, New Jersey, 1965, 434 pp.

Frust, Edward J. "Validity of Some Objective Scales of Motivation for Predicting Academic Achievement," Educational and Psychological Measurement. 36(4) : 927-933; Winter, 1966.

/ Good, Cater V. Dictionary of Education. New York : Me Graw-Hill, 1973.

Herman, Herbert J.M. "A Questionnaire Measures of Achievement Motivation," Journal of Applied Psychology. 54 : 354 - 355 : August, 1970.

/ Hilgard, Ernest R., Introduction to Psychology, Harcourt - Brace & Word, Inc., New York, 1962, 678 pp.

Hilldreth, Gertrude H. Introduction to the Gifted. New York : McGraw Hill Book Co, 1966.

Kestembaum, J.M. "Achievement Performance Related to Achievement Motivation and test Anxiety," Journal of Consulting and Clinical Psychology. 46 : 214 ; February, 1969.

Klarmar, Noyef. "Motivation and the Young Foreign Language Learner," English Language Teaching. 31 : 103-111; July, 1971.

McDavid, John W. And H. Herari Social Psychology : Individuals Group, Societies. New York : Harper & Row, 1963.

McClelland, David C. And Others. The Achievement Motive. New York Appleton Century Grofts, Inc., 1953.

- Mehta, Prayag, The Achievement Motive in High School Boys, National Council of Educational Research and Training, New Delhi, 1969, 202 pp.
- Morgan, Clifford T. and Richard A. Ring Introduction to Psychology. New York: McGraw-Hill Book Co., 1966.
- Mouly, George J. Psychology for Effective Teaching. New York : Holt Rinehart and Winston, 1965.
- Pimsleur, Donald M. Sundlund and Ruth M. Underachievement in Foreign Language. New York : McIntyre, 1966.
- Raffini, James P., The Relationship Between Resultant Achievement Motivation and College Student Examination Performance, Dissertation Abstracts, Vol.31 p.1085A-1086A, 1970.
- Rosen, Bernard C. "Family Structure and Achievement Motivation." American Sociological Review. 27 : 4. (August 1961) : 574-585.
- Russell, Ivan L., "Motivation for School Achievement: Measurement and Validation", The Journal of Educational Research, Vol.62, p.263-266, February, 1969.
- Shell, Leon Gene, "Achievement Motivation in Elementary School Children" Dissertation Abstract, Vol.27, p.2409 A-2410A, 1968.
- Wendt, H.W. "Motivation, Effort and Performance." In D.C. McClelland (ed), Studies in Motivation. New York : Appleton Century Crofts, 1955.
- Yee, Albert H. Social Interaction in Educational Settings. New Jersey : Englewood Cliffs, Prentice Hall, Inc., 1971.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หนังสือขอความร่วมมือและแบบสอบถาม

(สำเนา)

ครุฑ

ที่ ทม 1007/5209

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ ๙ 10110

9 ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นายสมพร พรหมจรรย์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท
วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

นิสิตผู้มีความประสงค์จะมาติดต่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำปริญญา
นิพนธ์ เรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมของ

รศ.กมลรัตน์ กริทอง

ประธาน

อ.ทัศนากองภักดี

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตขอความอนุเคราะห์ คือ ขอให้ให้นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นกลุ่ม
ตัวอย่างตอบแบบสอบถามวัดแรงจูงใจในการเรียน ในระหว่างเดือนธันวาคม 2539 - มกราคม
2540 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอ
ขอบคุณในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่ นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ศิริยุภา พูลสุวรรณ

(นางสาวศิริยุภา พูลสุวรรณ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร.2584119

(สำเนา)

ครุฑ

ที่ ศธ 1428/12171

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช
ถนนศรีธรรมราช นศ 80000

13 ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย แจ้งว่า นายสมพร พรหมจรรย์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และมีความประสงค์จะขอติดต่อในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ระหว่างเดือนธันวาคม 2539 - มกราคม 2540

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างกับสถานศึกษาในสังกัด และให้ความร่วมมือกับนักศึกษาผู้นี้ด้วย จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

สามารถ หมวดมณี

(นายสามารถ หมวดมณี)

ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ฝ่ายบริหารทั่วไป

โทร. นครศรีธรรมราช (075)356442

โทรสาร (075)343716

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ.....

ที่ วันที่.....ธันวาคม 2539

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ.....

เรื่องเดิม ด้วยบัณฑิตวิทยาลัยแจ้งว่า นายสมพร พรหมจรรย์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชา เอกจิตวิทยาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีความประสงค์จะขอติดต่อกับในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ฯ

ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ข้อเท็จจริง กลุ่มตัวอย่างที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาฯ นี้ คือ

โรงเรียน

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชาย คน นักเรียนหญิง คน

กลุ่มตัวอย่างใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ตามที่ทางโรงเรียนจัดให้เก็บข้อมูล

ระหว่างเดือนธันวาคม 2539 - มกราคม 2540 จะแจ้งกำหนดวันมาภายหลัง

ขอเสนอแนะ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์

สมพร พรหมจรรย์
(นายสมพร พรหมจรรย์)

หัวหน้างาน

ผช.หน.ปอ.

หน.ปอ.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถาม

เรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามมี ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามรายละเอียดข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านครอบครัว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

ตอนที่ 4 แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน

แบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดและลักษณะนิสัย
ทั่ว ๆ ไป ที่นักเรียนเคยประพฤติในชีวิตประจำวัน ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด คำตอบที่ได้ไม่
กระทบกระเทือนต่อผลการเรียนของนักเรียน ซึ่งคำตอบทั้งหมดจะเก็บไว้เป็นความลับ แต่จะนำ
ไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียนมากที่สุด จึงขอความกรุณาให้นักเรียนตอบให้ตรงกับ
สภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด โปรดตอบให้ครบทุกข้อด้วย

ขอขอบคุณที่ร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านครอบครัว

แบบสอบถามฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว

ผู้ปกครองของนักเรียน มีรายได้ต่อเดือนประมาณเดือนละ.....บาท
(รายได้ของบิดา มารดา รวมกัน หรือ รายได้ของผู้ปกครองนักเรียน)

แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

ตัวอย่าง แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือ
ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่ จริง	ไม่ จริง ที่สุด
(0)	ผู้ปกครองซื้ออุปกรณ์การเรียนให้ข้าพเจ้า อย่างครบครัน	✓				
(00)	ผู้ปกครองไม่ค่อยสนใจซักถามเกี่ยวกับ การเรียนของข้าพเจ้า				✓	

จากตัวอย่าง

ข้อ(0) จากคำตอบ จริงที่สุด แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคิดเห็นว่า ผู้ปกครอง
จัดซื้ออุปกรณ์การเรียนให้นักเรียนอย่างครบครันตรง
กับความเป็นจริงที่สุด

ข้อ (00) จากคำตอบ ไม่จริง แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าผู้ปกครอง
ไม่ค่อยสนใจซักถามเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนไม่
ตรงกับความเป็นจริงมาก

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนพอสมควร
จริงบ้าง	หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนบางครั้งก็ไม่ตรงกับ ความคิดเห็นของนักเรียน
ไม่จริง	หมายถึง ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก
ไม่จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
1.	ผู้ปกครองซื้ออุปกรณ์ให้ข้าพเจ้าอย่างครบครัน					
2.	ผู้ปกครองไม่ค่อยสนใจซักถามเกี่ยวกับการเรียนของข้าพเจ้า					
3.	หลังเลิกเรียนข้าพเจ้ากลับบ้าน ผู้ปกครองถามเกี่ยวกับการเรียนของข้าพเจ้า					
4.	ผู้ปกครองอนุญาตให้ข้าพเจ้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ตามความสนใจของข้าพเจ้า					
5.	เวลาโรงเรียนจัดทัศนศึกษาต่างจังหวัด ผู้ปกครองอนุญาตให้ข้าพเจ้าไปได้					
6.	ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้ข้าพเจ้าไปกวาดวิชากับเพื่อน					
7.	ผู้ปกครองแนะวิธีอ่านหนังสือให้ข้าพเจ้า					
8.	เมื่อเวลาว่างผู้ปกครองจะพูดคุยเกี่ยวกับข้าพเจ้า					
9.	ผู้ปกครองช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนเมื่อข้าพเจ้าแก้ปัญหาเองไม่ได้					
10.	เมื่อข้าพเจ้าทำคะแนนสอบได้ไม่ดี ผู้ปกครองให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้า					
11.	ผู้ปกครองชมข้าพเจ้าเมื่อทำคะแนนสอบได้ดี					
12.	เมื่อใกล้สอบ ผู้ปกครองให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าในการดูหนังสือ					
13.	เมื่อข้าพเจ้ากลับบ้านผิดเวลา ผู้ปกครองจะแสดงอาการห่วงใย					
14.	ผู้ปกครองยืนยันให้ข้าพเจ้าเรียนในสายการเรียนที่ท่านบอกให้เลือกเรียน โดยไม่คำนึงถึงความต้องการในการเลือกสายการเรียนของข้าพเจ้า					
15.	เมื่อข้าพเจ้าสอบตก ผู้ปกครองจะลงโทษข้าพเจ้า					

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
16.	ผู้ปกครองไม่สนใจว่าข้าพเจ้าจะทำการบ้านหรือไม่ทำการบ้าน					
17.	ผู้ปกครองคอยเตือนให้ข้าพเจ้าอ่านหนังสือ					
18.	ผู้ปกครองให้ข้าพเจ้าเรียนพิเศษหลังเลิกเรียน ...					
19.	ผู้ปกครองให้ข้าพเจ้าเลือกเรียนวิชาที่ข้าพเจ้า ถนัด					
20.	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน ข้าพเจ้า จะปรึกษาจากผู้ปกครอง					
21.	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน ข้าพเจ้า ไม่ปรึกษาผู้ปกครอง					
22.	ข้าพเจ้าไม่พอใจ เมื่อผู้ปกครองบอกให้ข้าพเจ้า ต้องอ่านหนังสือทุกวัน					
23.	ข้าพเจ้าทำความเคารพผู้ปกครองทั้งก่อนไปและ กลับจากโรงเรียน					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

ตัวอย่าง แบบสอบถามด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือ ช่องใด
ช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด เกี่ยวกับสิ่งที่
เกิดขึ้นกับนักเรียนที่โรงเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
	ด้านบรรยากาศการเรียน					
	วิธีการสอนของครู					
(0)	ครูมีวิธีการสอนที่ทำให้การเรียนน่าสนใจ					...✓..
(00)	ครูเตรียมอุปกรณ์การสอนและจัดกิจกรรม การเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่ สอน	...✓..				

จากตัวอย่าง

ข้อ(0) จากคำตอบ จริงที่สุด แสดงให้เห็นว่า ครูมีวิธีการสอนที่ทำให้การเรียนน่าสนใจ
ไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ (00) จากคำตอบ ไม่จริง แสดงให้เห็นว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่เตรียมอุปกรณ์การสอนและ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน
ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนพอสมควร
จริงบ้าง	หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนบางครั้งก็ไม่ตรงกับ ความคิดเห็นของนักเรียน
ไม่จริง	หมายถึง ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก
ไม่จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

แบบสอบถามสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
	ด้านบรรยากาศทางการเรียน					
	วิธีการสอนของครู					
1.	ครูมีวิธีการสอนที่ทำให้การเรียนน่าสนใจ					
2.	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับ เนื้อหาวิชาที่สอน					
3.	ครูมุ่งสอนแต่เนื้อหาวิชาเพียงอย่างเดียวโดยไม่ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น					
4.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยที่เกี่ยว กับเนื้อหาวิชาที่เรียน					
5.	ครูใช้สื่อประกอบการสอนได้อย่างเหมาะสม					
6.	ครูสอนเร็วให้นักเรียนฟังไม่ทัน					
7.	ครูเข้มงวดมากทำให้บรรยากาศไม่น่าเรียน					
	สถานที่เรียน					
8.	อากาศภายในห้องเรียนถ่ายเทดี					
9.	สภาพห้องเรียนไม่มีความเป็นระเบียบ เรียบร้อย					
10.	ห้องเรียนคับแคบ					
11.	โต๊ะเก้าอี้ไม่พอกับจำนวนนักเรียน					
12.	สภาพห้องเรียนปราศจากกลิ่นต่าง ๆ เช่น กลิ่นเหม็นจากห้องน้ำ น้ำเน่าเสียจากคลอง กลิ่นขยะ กลิ่นอาหารจากโรงอาหาร					
	สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน					
13.	อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ครูใช้มีสภาพที่ดีใน การใช้งาน					
14.	แต่ละห้องมีอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่าง เพียงพอ					

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
15.	ด้านสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณครูไม่เป็นกันเองกับนักเรียน เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาหรือมีข้อสงสัยจึงไม่กล้า ถามครู					
16.	ข้าพเจ้ารู้สึกท้อใจในการเรียน เพราะครูสนใจแต่ นักเรียนเรียนที่เรียนเก่ง					
17.	ครูรับฟังเหตุผลของนักเรียน					
18.	เมื่อนักเรียนขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรม พิเศษจากครู ครูก็ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม พิเศษแก่นักเรียน					
19.	เมื่อนักเรียนขอคำปรึกษาจากครู เกี่ยวกับปัญหา ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ครูยินดีให้คำแนะนำแก่นักเรียน					
20.	ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เพื่อนให้ความช่วยเหลือ ฟังพาท้ายซึ่งกันและ กันด้านการเรียน เช่น ให้ยืมหนังสือ เมื่อ นักเรียนไม่เข้าใจเพื่อนก็ช่วยอธิบาย					
21.	นักเรียนมีเพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาหารือ เกี่ยวกับการเรียนได้					
22.	นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยว กับการเรียนกับเพื่อน					
23.	นักเรียนกับเพื่อนทำกิจกรรมในชั้นเรียนด้วย ความสามัคคี					
24.	นักเรียนกับเพื่อนไม่เคยทะเลาะกัน					
25.	เพื่อนของนักเรียนเห็นแก่ตัว ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งกันและกัน					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน

ตัวอย่าง แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือ ช่องใด
ช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
(0)	ด้านความทะเยอทะยานการเรียน ข้าพเจ้าทำการบ้านข้อที่ยาก ๆ ผิดแล้วผิดอีก ข้าพเจ้าก็พยายามทำการบ้านข้อนั้นต่อไปอย่าง ไม่ย่อท้อ		...✓..			
(00)	ในการเรียนข้าพเจ้าจะเปรียบเทียบผลการเรียน ของนักเรียนกับเพื่อนที่เรียนเก่งกว่า เพื่อจะได้ พัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น				...✓..	

จากตัวอย่าง

ข้อ(0) จากคำตอบ จริง แสดงให้เห็นว่า เมื่อนักเรียนทำการบ้านข้อที่ยาก ผิดแล้ว
นักเรียนก็พยายามทำการบ้านข้อนั้นต่อไปอย่างไม่ย่อท้อตรงกับ
ความเป็นจริงของนักเรียนพอสมควร

ข้อ (00) จากคำตอบ ไม่จริง แสดงให้เห็นว่า ในการเรียนรักเรียนจะเปรียบเทียบผลการเรียน
ของนักเรียนกับเพื่อนที่เก่งกว่า เพื่อจะได้พัฒนาตนเองให้เรียน
ดีขึ้น ไม่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนพอสมควร

จริงบ้าง หมายถึง ข้อความตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนบางครั้งก็ไม่ตรงกับ
ความคิดเห็นของนักเรียน

ไม่จริง หมายถึง ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก

ไม่จริงที่สุด หมายถึง ข้อความไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
	<u>ด้านความทะเยอทะยานทางการเรียน</u>					
1.	ในการเรียนข้าพเจ้าจะเปรียบเทียบผลการเรียน ของข้าพเจ้าเสมอ เพื่อจะได้พัฒนาตนเองให้ เรียนได้ดีขึ้น					
2.	เมื่อข้าพเจ้าทำงานที่คลุมอบหมายไม่ถูกต้อง ข้าพเจ้าจะค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะทำให้ถูกต้อง ให้ได้					
3.	ข้าพเจ้าจะตั้งความหวังเกี่ยวกับการเรียนไว้ สูง ๆ และพยายามทำให้สำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้					
4.	ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะทำคะแนนสอบให้ได้คะแนนสูง ที่สุด					
5.	ข้าพเจ้าอยากประสบความสำเร็จในการเรียน					
	<u>ด้านการพึ่งตนเองทางการเรียน</u>					
6.	เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยในบทเรียนข้าพเจ้าจะ ถามครูด้วยตนเอง					
7.	ข้าพเจ้าทำการบ้านด้วยตนเอง โดยไม่ลอกคน อื่นหรือไม่ให้คนอื่นทำให้					
8.	ข้าพเจ้าชอบแก้ปัญหาด้วยตนเอง					
9.	ข้าพเจ้าให้เพื่อนเป็นผู้ทำรายงานที่คลุมอบหมาย ให้ทำ					
	<u>ด้านความกระตือรือร้นทางการเรียน</u>					
10.	เมื่อครูให้การบ้านหรือมอบหมายงานให้ ข้าพเจ้ารีบทำการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบ หมายนั้นทันที					
11.	ข้าพเจ้าไม่กล้าถามครูเมื่อข้าพเจ้าไม่เข้าใจหรือ มีข้อสงสัยในบทเรียน					

ข้อที่	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
	ด้านความกระตือรือร้นทางการเรียน					
12.	ข้าพเจ้าตั้งใจเรียน					
						
13.	ข้าพเจ้าทำการบ้านให้เสร็จทันเวลาที่ครูกำหนด ส่งโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง					
14.	ข้าพเจ้าเรียนหนังสือด้วยความสนุกสนานมาก กว่าเรียนด้วยความไม่สบายใจ					
	ด้านความรับผิดชอบต่องานของตนเองทางการเรียน					
15.	เมื่อข้าพเจ้าตั้งใจว่าจะทำอะไรแล้ว แต่เมื่อถึง เวลานั้นจริง ๆ ข้าพเจ้าก็ไม่ได้ทำตามที่ตั้งใจไว้					
16.	เมื่อเพื่อนในชั้นแบ่งหัวข้อกันทำรายงาน ส่งครู ข้าพเจ้าก็ไม่ทำมาส่ง					
17.	ข้าพเจ้าส่งการบ้านที่ครูมอบหมายให้ทำ ทุกครั้ง					
18.	ข้าพเจ้าทำงานได้ไม่ดีและยังไม่บรรลุจุดประสงค์ ที่ตั้งไว้ ข้าพเจ้าจะพยายามทำต่อไปอย่างเต็ม ความสามารถ					
19.	บ่อยครั้งที่ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ทำไปไม่นานนักข้าพเจ้าจะรู้สึกเบื่อแล้วหยุด ทำงานนั้น					
	การวางแผนการเรียน					
20.	ข้าพเจ้าไม่ได้วางแผนเป้าหมายว่าจะเรียนต่อ					
21.	ข้าพเจ้าคิดเสมอว่าอนาคตของข้าพเจ้าขึ้นอยู่กับ ความสำเร็จทางการเรียน					
22.	ผู้ปกครองควรเป็นผู้ตัดสินใจเลือกให้ข้าพเจ้าว่า จะศึกษาต่อหรือเลือกวิชาชีพอื่น					
23.	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเพียงหนึ่งหรือสองวันก่อน สอบ					
24.	ข้าพเจ้าทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน					
25.	ข้าพเจ้าทำตารางเวลาการอ่านหนังสือไว้ ล่วงหน้า					

ภาคผนวก ข.
คุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 7 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

ลำดับข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
	t
1	4.03
2	6.65
3	4.24
4	4.35
5	5.41
6	3.53
7	6.45
8	4.63
9	7.47
10	6.54
11	7.99
12	8.02
13	6.03
14	5.14
15	4.52
16	5.79
17	8.77
18	4.16
19	8.73
20	6.14
21	6.34
22	3.72
23	4.89

ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.995

ตาราง 8 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

ลำดับข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
	t
1	4.96
2	6.94
3	3.65
4	33.36
5	6.00
6	3.26
7	4.07
8	4.59
9	3.09
10	6.45
11	5.58
12	3.21
13	4.94
14	6.13
15	4.59
16	6.17
17	4.17
18	4.94
19	5.11
20	6.64
21	2.51
22	4.19
23	3.78
24	3.36
25	3.50

ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.915

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียน

ลำดับข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
	t
1	6.29
2	4.43
3	3.61
4	3.85
5	5.76
6	5.00
7	4.85
8	5.75
9	6.57
10	5.05
11	5.54
12	6.42
13	3.98
14	4.72
15	5.34
16	5.09
17	6.90
18	5.11
19	3.86
20	5.16
21	3.50
22	3.72
23	11.34
24	4.04
25	4.67

ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.926

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายสมพร	ชื่อสกุล พรหมจรรย์
เกิดวันที่ 15	เดือน มกราคม พุทธศักราช 2499
ที่อยู่ปัจจุบัน	186/3 หมู่ที่ 4 ตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูใหญ่ ระดับ 6
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านบางเนียน ตำบลคลองน้อย อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80330
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2520	ป.กศ.สูง (สังคมศึกษา)วิทยาลัยครูภูเก็ต
พ.ศ. 2522	พ.ม. ศึกษาด้วยตนเอง
พ.ศ. 2528	ค.บ.(การบริหารโรงเรียน)วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2540	ก.ศม.(จิตวิทยาการศึกษา)มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร